

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA HUDEBNÍ KULTURY

HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA
DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Dana Zoubková, DiS.

*Učitelství pro základní školy
studijní obor hudební výchova - dějepis*

Vedoucí práce: Doc. MgA. Jiří Bezděk, Ph.D.

Plzeň, 2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 29. června 2016

.....
vlastnoruční podpis

Děkuji panu docentu Jiřímu Bezděkovi za možnost volby tohoto tématu a za trpělivost při jeho zpracování. Děkuji rovněž své rodině a svým blízkým za podporu a toleranci v období, kdy tato práce vznikala.

OBSAH

Úvod	2
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝVOJE HUDEBNÍ KULTURY PŘED VYHLÁŠENÍM PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA	3
1.1 STRUČNÝ ÚVOD DO PŘEDVÁLEČNÉ A MEZIVÁLEČNÉ SITUACE V OBLASTI HUDEBNÍ KULTURY V ČESKÝCH ZEMÍCH	3
1.2 SONDA DO MEZIVÁLEČNÉ NĚMECKÉ KULTURNÍ POLITIKY.....	5
2 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA.....	8
2.1 VOJENSKÁ HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA	9
2.1.1 Změny ve struktuře vojenských hudeb – hudba Vládního vojska	9
2.1.2 Nařízení a omezení	10
2.1.3 Koncertní činnost.....	11
2.2 POPULÁRNÍ HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA.....	13
2.2.1 Pronikání swingu	14
2.2.2 Symbol revolty a vzdoru – potápky, bedly a Kristýnky	15
2.2.3 1939	16
2.2.4 1941- zákaz tance	17
2.2.5 Utužování režimu.....	18
2.2.6 Totální nasazení.....	19
2.2.7 Významné osobnosti a instituce.....	20
2.3 HUDBA V KONCENTRAČNÍCH TÁBORECH.....	21
2.3.1 „Co Čech, to muzikant“.....	21
2.3.2 Kam zmizeli čeští studenti po uzavření vysokých škol?.....	22
2.3.3 Terezín	22
3 VÝZNAMNÉ HUDEBNÍ OSOBNOSTI V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA	24
3.1 KAREL HAŠLER.....	24
3.1.1 Ze Zlíchova do Prahy.....	24
3.1.2 Mezi válkami.....	25
3.1.3 Film, opereta, protektorát.....	26
3.1.4 T 6581	28
3.2 ERVÍN SCHULHOFF	30
3.2.1 Dětství a studia	30
3.2.2 První světová válka, antimilitarismus, socialismus, komunismus	30
3.2.3 Rok 1938	33
3.2.4 Válečná léta 1939 - 1942	33
3.3 VÁCLAV TALICH	35
3.3.1 Václav Talich v Protektorátu Čechy a Morava	36
3.3.2 Zájezd kulturních pracovníků do říše.....	38
3.3.3 Udílení Národních cen kulturním pracovníkům	39
3.3.4 „Osvobození“	40
4 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA VE VÝUCE NA 2. STUPNI ZŠ	43
4.1 VÝZNAMNÉ HUDEBNÍ OSOBNOSTI V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA – PROJEKT ČÍSLO 1	44
4.2 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA – PROJEKT ČÍSLO 2	47
ZÁVĚR.....	48
RESUMÉ	49
SEZNAM LITERATURY	50
INTERNETOVÉ ZDROJE	52
PŘÍLOHY	I

Úvod

Téma Hudba v Protektorátu Čechy a Morava jsem si zvolila kvůli svému dlouhodobému zájmu o hudbu a historii. Tyto obory jsou předmětem mého studia, a proto se mi volba hudebně historického tématu jeví jako nejlepší volba. Výběr daného tématu velmi ovlivnil i můj zájem o sociologické aspekty hudby. Dle mého názoru je dnes role hudby ve společnosti podceňována, a proto jsem se rozhodla najít přímé důkazy toho, jak významnou roli hrála hudba v jednom z nejkritičtějších období ve vývoji naší země. Nacisté si byli vědomi důležitosti hudby a hudebních symbolů v českém prostředí a proto se výrazně zaměřili na kontrolu hudebního života na území protektorátu. Tento fakt významně ovlivnil vývoj jednotlivých hudebních odvětví, a proto první část práce věnuji popisu vývoje hudby v Protektorátu Čechy a Morava s ohledem na politické a ideologické vlivy. Druhá část práce bude věnována významným hudebním osobnostem, jejichž osud byl často velmi tragicky poznamenán dobovými událostmi. Protože jsem studentkou pedagogické fakulty a mou aprobační je Učitelství pro 2. stupeň základní školy se zaměřením na dějepis a hudební výchovu, rozhodla jsem se závěr práce věnovat didaktické aplikaci tématu.

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY VÝVOJE HUDEBNÍ KULTURY PŘED VYHLÁŠENÍM PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

1.1 STRUČNÝ ÚVOD DO PŘEDVÁLEČNÉ A MEZIVÁLEČNÉ SITUACE V OBLASTI HUDEBNÍ KULTURY V ČESKÝCH ZEMÍCH

Již od 19. století byla hudba pro Čechy velmi důležitým prostředkem dobývání samostatného kulturního postavení v Evropě. Jednalo se zejména o vyhraňování se proti německé kultuře na českém území. Nepřehlédnutelným symbolem úspěchu tohoto úsilí je dodnes například české Národní divadlo.

Zejména na počátku 20. století postupně docházelo k jazykovému rozdělení většiny významných kulturních institucí na české a německé. Tento trend vedl až k jejich celkovému rozloučení, které vyvrcholilo při vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918. V tomto roce se **Pražská konzervatoř** stala zcela českou školou a Němci si založili alternativní instituci - **Deutsche Akademie für Musik und darstellende Kunst**. Významnou symbolickou událostí pro českou kulturu byla také **proměna Rudolfiny¹ v parlament**. Rudolfinum totiž od svého slavnostního otevření v roce 1885 do roku 1918 sloužilo jako víceúčelové kulturní zařízení s koncertní sálou a výstavními sálami. Na tomto místě musím také zmínit kontroverzní a často opomínaný, přesto velmi významný **zábor Stavovského divadla²** v roce 1920.

Význam hudby a kultury na českém území tradičně sílil v obdobích politických nejistot a pnutí, období před druhou světovou válkou není výjimkou. Před válkou byl národ umělci varován s předstihem. Jednou z prvních ale naprosto srozumitelných výstrah byl v roce 1934 **Voskocův** a **Werichův** *Kat a blázen³*, na kterého navázali další, například **Emil František Burian** se svými divadelními dramaturgickými *Vojna* a *Dobrý voják Švejk*.

Hranice mezi vlastenectvím, patriotismem a nacionalismem jsou velmi tenké. Někdy přináší pozitivní změny, jindy negativní. Všechny tyto projevy a jejich důsledky se jako pestrý koktejl odráží ve vývoji česko-německé hudební scény první poloviny

¹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 1 – Rudolfinum, Obrázek číslo 2 – Rudolfinum – Dvořákova síň

² PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 3 – Stavovské divadlo, Obrázek číslo 4 – Stavovské divadlo – interiér

³ PŘÍLOHY B - CD - ukázka číslo 01

20. století. Vzhledem k tématu práce se zaměřím zejména na negativní stránky nacionalismu.

Příslušnost k německému či židovskému⁴ etniku nebyla na českém území překážkou minimálně do poloviny 30. let. Zato v Německu již od nástupu Adolfa Hitlera v roce 1933 bylo směřování kultury jasně proti vnějším „negermánským“ vlivům⁵.

Důkazem o spolupráci představitelů české a „sudetoněmecké“ kultury v meziválečném období je například výstava československé kultury v Brně (1928). Na programu byla mimo jiné i koncertní řada věnovaná sudetoněmeckým hudebníkům. Vystoupili například: **Ervín Schulhoff, Viktor Ullmann, Karl Maria Pisarowitz, Bruno Weigl, Friederike Schwarz, Rudof Schuster, Otto Färber, Leo Franz, Felix Petyrek, Viktor Merz, Theodor Veidl, Egon Kornauth**, zmínění jsou také **Hans Krása, Erich Wachtel, Hanns Schimmerling**. Za důkaz rasové snášenlivosti české hudební scény v polovině třicátých let můžeme považovat i složení slavného **Českého kvarteta: první housle - Willy Schweyda (Němec), druhé housle – Herbert Berger (Čech), viola – Ladislav Černý⁶ (Čech), violoncello – Ivan Večtomov⁷ (Rus)**.

Na druhé straně ve stejném období můžeme najít i závažné známky vyostřování českoněmeckých vztahů. Spory mezi českými a německými univerzitními studenty vyvrcholily memorandem německých studentů určeným české vládě. Prostřednictvím memoranda se studenti snažili upozornit na nařknutí Německé univerzity z "hakenkrajclerského smýšlení". Také vedoucímu hudební sekce spolku **Přítomnost⁸, Aloisi Hábovi**, bylo vyčítáno, že přijímá do spolku Němce a Židy (**Karel Ančerl, Karel Reiner**). **Německé spolky na území Československa ještě v roce 1937 uváděly díla Bedřicha Smetany a pořádaly koncerty českých hudebníků – E. F. Buriana, Aloise Háby, Jaroslava Ježka**. Dokonce ještě v roce 1938 uvedl německý dirigent **Robert Manzer na koncertě v Kodani díla Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany a Zdeňka Fibicha** (v podání Karlovarského symfonického orchestru).

⁴ většina Židů na československém území se hlásila k německé národnosti

⁵ Touto problematikou se blíže zabírám v podkapitole s názvem Sonda do předválečné německé kulturní politiky.

⁶ 1891-1975

⁷ 1902-1981

⁸ Český hudební spolek sdružující skladatele, interprety, muzikology a přátele hudebního umění.

Hlavní činností spolku je pořádání koncertů a propagace soudobé hudby. Spolek byl založen roku 1924 a je činný dodnes.

Na přelomu třicátých a čtyřicátých let se situace dramaticky změnila. Mnoho z výše uvedených osobností neprošla Hitlerovým sítem rasové čistoty a zůstali „pouhými Židy“, což vyústilo v jejich tragické konce. Na druhé straně byli tito lidé Čechy i nadále nazíráni jako Němci, což jejich velmi složité situaci také příliš nepomohlo. Pro přiblížení kritičnosti a bezvýchodnosti osudů těchto hudebníků mi dovoluete uvést několik málo příkladů jejich nešťastných konců.

Hanns Schimmerling byl nucen emigrovat, Felix Petyrek pod nátlakem vstoupil do NSDAP⁹ – později se nervově zhroutil, Hans Krása, Ervín Schulhoff a Viktor Ullmann zemřeli v koncentračních táborech, Theodor Veidl zemřel ve sběrném táboře pro Němce připravené k odsunu, „árijka“ Schwarzová v roce 1945 spáchala sebevraždu.

Pro hlubší pochopení vývoje československé hudební scény po roce 1938 je nezbytná alespoň základní znalost zákonitostí organizace německé kulturní scény po nástupu Adolfa Hitlera do funkce říšského kancléře. Proto mi nyní dovoluete provést malou sondu do meziválečné německé kulturní politiky.

1.2 SONDA DO MEZIVÁLEČNÉ NĚMECKÉ KULTURNÍ POLITIKY

Nástup Adolfa Hitlera do funkce říšského kancléře 30. ledna 1933 měl na kulturní politiku zásadní vliv.

Záhy po Hitlerově nástupu do funkce byla založena **Říšská kulturní komora**, jež měla dohlížet na veškerou kulturu v zemi. Řízením instituce byl pověřen ministr propagandy **Joseph Goebbels¹⁰**. Výše zmíněný orgán měl dílčí komory pro jednotlivá kulturní odvětví - **výtvarná umění, hudba, film, rozhlas, tisk, literatura, divadlo**. Kontrola jednotlivých odvětví probíhala prostřednictvím zemských správ v jednatřiceti župách.

Říšská hudební komora zahájila svou činnost **15. listopadu 1933**, první sjezd se konal **v únoru roku 1934**. **Předsedou říšské hudební komory byl jmenován Richard Strauss¹¹**, který byl zprvu spolu s dalšími německými hudebníky příznivcem myšlenky centrálního řízení hudební kultury. Strauss doufal ve sjednocení německé

---

⁹Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, v českém překladu Národně socialistická německá dělnická strana

¹⁰ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 5 – Joseph Goebbels

¹¹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 6 – Richard Strauss (1938)

národní hudby a povznesení hudební úrovně, která dle jeho názoru zejména na konci 19. století poklesla. Sympatie k této instituci vzbuzovaly například naděje na zlepšení hospodářské, sociální a právní situace hudebníků. Tato vidina vedla až ke snahám o založení obdobné instituce v Československu.

Richard Strauss byl předsedou komory pouze do roku 1935, kdy na tento post rezignoval. Jeho spolupráce s židovskými libretisty **Hugem von Hofmannsthaelem** a **Stephanem Zweigem** nebyla nadále tolerována. K vyostření situace nemalou měrou přispělo také „zneuctění rasy“ Straussovým synem, který za manželku pojal židovskou dívku. Později se ke svému působení v hudební komoře Richard Strauss vyjadřoval tak, že funkci přijal proto, aby ji nemohl zastávat fanatic.

Straussovy obavy byly naplněny záhy po rezignaci. Funkci předsedy Říšské hudební komory převzal hudební historik **Peter Raabe**, jehož působení přineslo řadu diskriminačních nařízení. Jedním z prvních Raabových významných dokumentů bylo „**Nařízení o nežádoucí a škodlivé hudbě**“. **Podle tohoto nařízení veškerá hudba přicházející ze zahraničí podléhala kontrole ministerstva propagandy.** Později byla vyhledávána například „díla, která odporují nacionálně socialistické kulturní vůli“ a pojednávalo se o „základních otázkách hudebního rasového bádání“. Nežádoucí byly například „orientální invaze“ v hudbě a v každém kontrolovaném díle byl posuzován „nordický podíl“. Dosud se však jednalo o celkem nevinnou předzvěst následných událostí.

Dne 1. září 1935¹² vydala Říšská hudební komora seznamy skladeb a osob, které neodpovídaly cílům a záměrům Třetí říše, a tudíž bylo zakázáno jejich uvádění. Seznam obsahoval 108 jmen skladatelů, velká část z uvedených byli žijící autoři. Na seznamu se ocitli i **Ervín Schulhoff** a **Jaromír Weinberger**. Od tohoto prozatím interního, avšak dodržovaného seznamu byl už jen krok k seznamům oficiálním. Velké pozdvižení vzbudil zejména první z tištěných seznamů – *Judentum und Music*, jenž vyšel v Mnichově ve třech vydáních (1. v roce 1935, 2. v roce 1936, 3. v roce 1938). K výše uvedenému seznamu bylo připojeno *ABC židovských a neárijských hudebníků*, v jehož prvním vydání byla neprávem uvedena jména i několika českých hudebníků, kteří se však později soudně domohli vyškrtnutí z tohoto diskreditujícího seznamu.

Mimo neskryvané snahy o eliminaci židovského vlivu se Říšská rada snažila zamezit i vlivu atonality a jiných dosud neobvyklých pojetí hudby neodpovídajících

---

¹² 15. září 1935 vydány Norimberské zákony

tradiční „nordické hudbě“. Z tohoto důvodu se na seznamu ocitli **Alois** a **Karel Hábovi** a paradoxně i **Jaroslav**, **Bohuslav** i **Otakar Jeremiášové**.

Seznam **Judentum und Music** vzbudil tak neblahý ohlas, že další seznam z roku 1941 vznikl pouze jako stranická zakázka. Tento soupis nesl název *Lexikon der Juden in der Musik*.¹³

---

¹³vydaný v Berlíně, autory byli *Theo Stangel a Herbert Gerigk*
<http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/serial-hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-1.html>
K prostudování na této adrese: <https://archive.org/stream/LexikonDerJudenInDerMusik#page/n0/mode/2up>
PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 7 – Lexikon der Juden in der Musik

2 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Dne 30. září 1938 podepsal československý prezident Emil Hácha¹⁴ v Mnichově dohodu o odstoupení pohraničních území ČSR obývaných německou menšinou Německu. Od Mnichovské dohody, díky které bylo Československo významně okleštěno, zbýval již jen krok ke vstupu okupačních vojsk, k němuž došlo 15. března 1939.

Následně – **16. března 1939 byl vyhlášen Protektorát Čechy a Morava¹⁵.**

Rozjitřené emoce vyústily při příležitosti 20. výročí založení republiky **demonstraci**, při které byl smrtelně zraněn český student **Jan Opletal**. Opletalův pohřeb 15. listopadu 1939 vedl k dalším, ještě bouřlivějším demonstracím. Důsledkem stupňujících se demonstrací bylo **uzavření vysokých škol v protektorátu (ke kterému došlo 17. listopadu 1939) a celkové zpřísnění opatření ze strany okupantů.**

Na pohnutou dobu a represálie může hudba reagovat pouze dvěma způsoby. Utichnout na znamení smutku, nebo povzbuzovat a bojovat za udržení vlastní kultury pomocí symbolů. Česká hudební scéna se vydala cestou, která je jí vlastní již od 19. století.

Symboly české státnosti však byly nacisty účelně demagogicky zneužívány a znevažovány. Například **symbol svatého Václava** byl předkládán jako **vzor poslušnosti a podřízenosti říši**, neboť svatý Václav platil tribut Svaté říši římské.

Avšak jednou z nejvíce potupujících událostí české kultury byl bez pochyby **nástup protektorátního státního prezidenta Emila Háchy na Václavské náměstí za doprovodu fanfár ze Smetanovy *Libuše*¹⁶, který byl součástí manifestace při zrušení stanného práva po atentátu na Reinharda Heydricha¹⁷ (manifestace se konala 3. července 1942).**

Česká hudební kultura zastávala v protektorátní společnosti mnohem důležitější funkci, než tomu bylo v meziválečném období. Nesporným důkazem rostoucího významu kultury pro českou státnost je zvýšená koncertní činnost, zvýšení poslechovosti rozhlasu

¹⁴ mezi kandidáty na úřad prezidenta v listopadu 1938 měl být také hudební skladatel Josef Bohuslav Foerster – tuto informaci uvádí PhDr. Vlasta Reittererová v článku: <http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-2.html>

PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 8 – Emil Hácha - prezident Protektorátu Čechy a Morava

¹⁵ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 9 – Protektorát Čechy a Morava

¹⁶ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 02

¹⁷ Zastupující říšský protektor Protektorátu Čechy a Morava (ve funkci od 29. září 1941 do 4. června 1942).

PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 10 – zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich

a zvýšení návštěvnosti divadel. Velký rozkvět zaznamenalo také ochotnické divadlo a lidové muzicírování.¹⁸

Dále se budu věnovat jednotlivým odvětvím hudební kultury v protektorátu odděleně, neboť podmínky pro jednotlivé směry se velmi lišily. Zásadním faktorem určujícím míru represálií, které dané odvětví zasáhly, byl úřad, pod který jednotlivé instituce spadaly. Velkým paradoxem je, že hudební instituce spadající pod české **Ministerstvo školství a národní osvěty (ministr Emanuel Moravec¹⁹)** podléhaly mnohem striktnějším pravidlům a zákazům, než například vojenské soubory spadající přímo pod německý **Generální inspektorát**.

2.1 VOJENSKÁ HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Samozřejmě součástí výnosu o zřízení Protektorátu Čechy a Morava byly i **změny** týkající se **struktury československé armády**. Tato **reorganizace** se významně dotkla i vojenských **plukovních hudeb²⁰**.

2.1.1 ZMĚNY VE STRUKTUŘE VOJENSKÝCH HUDEB – HUDBA VLÁDNÍHO VOJSKA

Před vyhlášením Protektorátu Čechy a Morava byla československá armáda rozdělena do **52 pluků**, součástí každého pluku byla plukovní hudba. Ve službách Československé armády bylo původně **52 kapelníků, 1896 hudebníků a 286 žáků vojenské hudební školy²¹**.

Prvním dnem roku 1940 došlo k oficiálnímu přejmenování Československé armády na Vládní vojsko²² a k redukci na dvanáct pluků. Vládní vojsko tvořilo celkem 7000 mužů. Součástí reorganizované armády bylo nyní **12 hudeb²³** tvořených

¹⁸<http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-2.html>

¹⁹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 11 – ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec

²⁰ Jako mezní termín pro přestavbu dosavadní struktury armády byl stanoven 31. prosinec 1939.

²¹ Roudnice nad Labem – založena 1923

²² PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 12 – hudba Vládního vojska

²³ Na tomto místě pro bližší představu uvádím výčet míst, na kterých byly zachovány jednotlivé prapory a vojenské hudby. Za číslem a lokací praporu uvádím jména kapelníků.

1. Praha (kapelník Václav Thier) **2. Rakovník** (Karel Slavík), **3. Písek** (Bohuslav Lokvenc), **4. Benešov** – od 15. 6. 1941 Čáslav (Jindřich Zatloukal), **5. Kutná Hora** (Karel Eška), **6. Hradce Králové** (6. prapor, Jindřich Praveček), **7. Josefov** (7. prapor, Boris Masopust), **8. Jičín** (Václav Kubiček), **9. Vysoké Mýto** (Antonín Dražil), **10. Bučovice** (Václav Drozda), **11. Kostelec nad Orlicí** (Emanuel Kaláb), **12. Lipník nad Bečvou** (Josef Vaňouček, později Ignác Bureš)

408 hudebníky a 13 kapelníky. Byl také vytvořen úřad **inspektora vojenských hudeb**, který zastával **Václav Tomeš**. **Vojenská hudba 1. praporu převzala povinnosti dosud náležející hudbě hradní stráže.**

2.1.2 NAŘÍZENÍ A OMEZENÍ

Vojenské hudby nespadaly do pravomoci Ministerstva školství a národní osvěty řízeným Emanuelem Moravcem, ale přímo pod německý Generální inspektorát. Díky tomu se na hudbu Vládního vojska **nevztahovala ministerská nařízení a cenzura.** Je obrovským paradoxem, že **Vládní vojsko po celou dobu války mohlo uvádět skladby, které byly pro filharmoniky nebo dokonce i pro členy Národního divadla zakázány.**

Podle výnosu z 21. srpna 1942 totiž ke schválení programu konkrétního koncertu stačilo pouze písemné ujištění pořádající organizace o nezávadnosti uváděných skladeb a bezproblémovém průběhu akce.

Jedinou skladbou, kterou nesměly mít vojenské hudby na programu, byl **pochod *Castaldo*** ²⁴**Rudolfa Nováčka**, avšak tento zákaz byl pravidelně porušován, neboť nebylo výslovně zakázáno pochod hrát jako přídavek.

Významným a překvapivě dosti problematickým nařízením byl příkaz uvádět německou hymnu **Deutschland, Deutschland**²⁵ a hymnu NSDAP **Worst Hesel Lied**²⁶ při každém provedení české státní hymny. **Hlavní problém tkvěl zejména ve velmi odlišném nástrojovém obsazení orchestrů německé a československé armády.** Základ německé vojenské hudby tvoří zejména zvonkohra, flétny, pikoly a hluboké malé bubny - toto obsazení navazuje na pruskou vojenskou tradici, zatímco česká vojenská hudba vychází z tradice rakouské. Základem československých vojenských kapel byly zejména nástroje žesťové – křídlovky, baskřídlovky, barytony a trubky, zatímco dřevěné nástroje sloužily zejména pro zpestření barvy a bicí nástroje pro umocnění dynamiky. Tento fakt však nebyl brán v potaz, když bylo rozhodnuto, že české hudby Vládního vojska musí začít s nácivkem ihned po vydání příkazu 22. února 1940. Teprve 3. 4. 1940 byl udělen souhlas s přeinstrumentováním německé státní hymny a písně

---

²⁴PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 03

²⁵ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 04

²⁶PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 05

Worst Hesel Lied. Úpravu provedl inspektor Václav Tomeš, **první provedení proběhlo při příležitosti oslav narozenin Vůdce 20. 4. 1940.**

Největší restrikcí ze strany německých úřadů byl zákaz veřejného vystupování hudeb Vládního vojska, který vydal říšský protektor Reinhard Heydrich ihned po svém nástupu²⁷ – 28. října 1941. Tento zákaz trval až do 21. srpna 1942.

2.1.3 KONCERTNÍ ČINNOST

Hlavní úloha vojenských hudeb pochopitelně spočívala zejména v **účinkování na politických a vojenských oslavách a manifestacích.** Hudba Vládního vojska se však významně podílela i na civilních kulturních akcích.

První koncert hudby Vládního vojska se uskutečnil 16. 12. 1939 ve vyprodaném sále pražské Lucerny. Hudba prvního praporu hrála pod vedením Václava Thiera. Koncertu se zúčastnili i vysocí němečtí politici a vojenští představitelé.

O mnoho významnější událostí byl druhý koncert. Tato událost byla uspořádána **pod záštitou státního prezidenta Emila Háchy.** Akce se zúčastnil i předseda vlády Alois Eliáš a němečtí vládní představitelé. Orchester prvního pluku byl posílen do té míry, že vznikl symfonický orchestr čítající 105 hudebníků. Koncert se odehrál ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. Na programu zazněla předehra k opeře *Prodaná nevěsta* Bedřicha Smetany, *2. Symfonie Es dur op. 38* Zdeňka Fibicha, *Slavnostní pochod* Antonína Dvořáka, píseň *Stála Kačenka u Dunaja* Jana Kuncce, balada *Osirelo dítě* Otakara Ostrčila a předehra *Leonora III.* k opeře *Fidelio* Ludwiga van Beethovena. Výtěžek z koncertu 26 233,60K²⁸ byl věnován do fondu Národní pomoci. Dobový tisk koncert ohodnotil jako jeden z nejhodnotnějších a nejsympatičtějších podniků sezóny.

Bezesporu nejvýznamnější hudební událostí roku 1941 byly dva velkolepé koncerty, které se konaly 8. a 15. června při příležitosti 100. výročí narození Antonína Dvořáka. Na oslavách se podílela i hudba Vládního vojska. Koncerty se konaly v Praze na výstavišti a počet posluchačů – 7 tisíc (8. června) a 10 tisíc (15. června) se z dnešního pohledu zdá naprosto neuvěřitelný. Zajímavostí je, že zde byla uvedena Dvořákova předehra *Můj domov*²⁹, kterou nebylo za jiných okolností možné provádět.

²⁷ 27. října 1941 – den nástupu Reinharda Heydricha do funkce říšského protektora

²⁸ Protektorátních korun

²⁹ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 6

Zvláštní a velmi významnou funkci ovšem plnila i vystoupení **regionální plukovní hudby**. Díky možnosti hrát bez omezení téměř jakýkoliv repertoár převzaly plukovní hudby národně buditelkou funkci. Například kapelník 7. pluku (Josefov) **Boris Masopust** pravidelně zařazoval do programu zjevně manifestační skladby - **Smetanův** *Blaník*³⁰, **Dvořákovy** *Slovanské tance a předeheru* *Můj domov*, **Fibichovu** *Selanku*, **Sukovu** *Píseň lásky* a sborové části z **Prodané nevěsty**. **Dne 6. dubna 1941 dokonce uvedl Smetanovu** *Mou vlast* **v celém provedení**, což bylo pro nevojenské orchestry zcela nepřípustné.

Postoj generálního inspektorátu k buditelkové činnosti vojenských hudeb je z následujícího výnosu naprosto zřejmý:

*"Hodnota našich hudeb se všeobecně oceňuje. Veřejné vystoupení hudeb je však nutno spíše brzdit, poněvadž často vyvolává nežádoucí projevy, které by mohly rušit klid v tak vážné době válečné."*³¹

Souběžně s koncerty československých vojenských hudeb v Protektorátu probíhaly i koncerty hudebních složek **Wehrmachtu**³², které se však, z pochopitelných důvodů, nesetkávaly s příliš dobrým ohlasem. Tato skutečnost do jisté míry komplikovala vztah establishmentu k české vojenské hudbě. Například po opakovaném bojkotu koncertu hudby Wehrmachtu v Hradci králové byla zakázána veřejná činnost místní plukovní hudbě.

Jak již bylo výše uvedeno, **k nejvýznamnějšímu zásahu do činnosti hudeb Vládního vojska došlo po nástupu Reinharda Heydricha do funkce (27. září 1941). Již 28. září byl vyhlášen zákaz veřejného vystupování plukovních hudeb**, proti kterému se marně ohrazoval dokonce i Generální inspektorát. **K obnovení veřejné činnosti těchto kapel došlo až 21. srpna 1942** (po atentátu na R. Heydricha a zrušení výjimečného stavu³³). Na oslavu obnovení veřejné činnosti uspořádal Svaz českých válečníků slavnostní koncert v Lucerně³⁴.

Rok 1943 byl pro vojenskou hudbu významný především vznikem velkého symfonického orchestru složeného z vybraných špičkových hudebníků z řad vojáků. Instrukce k sestavení tělesa byly vojenským inspektorátem vydány 9. ledna a již 18. ledna se konal první koncert pod taktovkou Václava Tomeše. Druhý koncert se konal 10. února

³⁰ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 07

³¹ <http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-3.html>

³² PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 13 – hudba Wehrmachtu

³³ 3. července 1942

³⁴ 25. listopadu 1942, hrála hudba 1. praporu posílená o hráče 2. a 3. praporu

ve Smetanově síni za účasti prezidenta Háchy³⁵. Nejvýznamnějším počinem sezóny byl koncert, který se konal v Lucerně 16. února - nesl název „*Večer krásných melodií*“ a zúčastnil se ho **Karl Hermann Frank**³⁶ spolu s dalšími představiteli německé vlády. Všechny koncerty se setkaly s velmi příznivým hodnocením soudobých kritiků. Vojenská hudba se tak opět stala velmi významným kulturním činitelem, o čemž svědčí i dalších 43 koncertů uspořádaných pro Kuratorium pro výchovu české mládeže a 65 koncertů pro Veřejnou osvětovou službu.

Rok 1944 byl věnován především dílu Bedřicha Smetany. **Vojenské hudby s povolením německých úřadů mohly uvádět veškerá Smetanova díla, včetně takzvaných buditeckých. A to vše v roce, kdy Václav Talich marně bojoval o udržení Národního divadla, které bylo téhož roku ministrem lidové osvěty, Emanuele Moravcem, uzavřeno a členové orchestru byli zaměstnáni v továrnách.**

Poslední koncert hudby Vládního vojska se uskutečnil prostřednictvím rozhlasového vysílání 27. dubna 1945. Poté byla část vojáků převelena na italskou frontu, část stanula na barikádách během Pražského povstání.

Následně - 10. května 1945 byla obnovena Československá armáda i se svou hudební složkou.

2.2 POPULÁRNÍ HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Populární hudba byla vždy velmi úzce spjata s dobovými událostmi a děním v dané společnosti. Z textů, nálad, ale i původu populárních písní můžeme vyčíst mnohé o době, ve které vznikly. V této oblasti bylo období okupace v Československu až překvapivě plodné. Bohatství této epochy však nespočívá v převratném rozvoji různých stylů, ale především v nepřeberném množství zajímavých osobností, které obohatily československou kulturu o hity, z nichž jsou některé notoricky známé dodnes. **V době protektorátu se v Československu etabloval jediný hudební styl – swing, ostatní odvětví populární hudby u nás v tomto období neprošla významným vývojem.**

³⁵ zazněly tyto skladby: předehra k opeře *Tannhäuser* Richarda Wagnera, předehra k opeře *Pád Arkuna* Zdeňka Fibicha, *Moravské tance* Emila Axmanna, Symfonie č. 9 e moll Z nového světa Antonína Dvořáka, árie z opery *Dvě vdovy* Bedřicha Smetany a písně Karla Kovařovice

³⁶ od roku 1943 říšský státní ministr pro Čechy a Moravu

PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 14 – říšský státní ministr pro Čechy a Moravu Karl Herman Frank

2.2.1 PRONIKÁNÍ SWINGU

Swing³⁷ začíná na území Československa pronikat prostřednictvím amerických revuálních filmů již na konci První republiky (v polovině 30. let). Rozšiřování komunity „swingařů“ bylo postupné, nejprve se úzký okruh místních nadšenců seznámil s hot jazzem, teprve později k nám začal pronikat swing ve své čisté formě. Československým specifikem je jednotný způsob označování hudby s jazzovými prvky pojmem „hot-jazz“. Toto označení se později používalo i pro **swing**, přestože hot-jazz a swing jsou běžně rozlišovány jako dva odlišné styly. Toto matení pojmů bylo zřejmě způsobeno faktem, že se jednalo o **jediné formy jazzu, které v tomto období na území Československa pronikly**. Paradoxem je, že zatímco pro Američany byl swing vrcholem snah přiblížit jazz evropské hudbě, **pro Evropany byl v tomto období nejautentičtější formou jazzu, se kterou měli možnost se setkat**.

Jako první v Československu představilo americké jazzové desky vydavatelství **Ultraphon** ve svém katalogu **Imperial** (vydáván od roku 1936). První zprávy o novém stylu z řad odborné veřejnosti přinesl hudební publicista **Emanuel Uggé**³⁸, který pro potřeby výše uvedeného katalogu charakterizoval swing těmito slovy:

„ Převládající smysl pro rytmus a jeho dynamismus. Tomuto zvláštnímu rytmickému kouzlu, jež je důsledkem staleté černošské tradice rytmického cítění, říkáme s w i n g!... Dříve jsme si toho nevěšovali. Snad jsme nebyli dostatečně senzitivní, abychom mohli tyto rytmické jemnosti vyciřovat. Ale dnes již víme, že právě swing je onou obrovskou silou, jež na nás při poslechu této hudby neodolatelně působí. Je to ono zvláštní vlnění rytmu, možno říci jakýsi druhý rytmus v rytmu či jeho dynamismus. Swing je výrazem rytmu živého, jenž je kontrastem rytmu strojového, matematicky přesného, ale chladného. Ve swingu je vřelost lidského tepu, inspirace a hřejivost života. Dnes víme, že dobrý hot-jazz nemůže postrádat swingu...“³⁹

³⁷Doslovným českým překladem anglického slova swing je výraz houpačka, který je vyjádřením typického „houpání“ rytmu, jež je pro interpretaci swingu naprosto charakteristické. Také mnohé typické taneční figury jsou názorným vyjádřením tohoto označení.

³⁸ 1900-1970

³⁹*Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 164. ISBN 80-200-0634-6.

Průkopníkem jazzové interpretace v meziválečném Československu byl jednoznačně **Orchestr Jaroslava Ježka**⁴⁰, jehož tradice sahala až do roku 1929 (od roku 1937 Ježkův Swing Band). Konec třicátých let se nesl ve znamení snah o napodobení tohoto jedinečného uskupení. Mezi nejzajímavější kapely tohoto období patří například amatérský **orchestr Gramoklubu**, sestavený Emanuelem Uggém a **kapelníkem Jiřím Šímou**, působící v letech 1935 -1937. Díky tomuto orchestru se proslavil **Jiří Traxler**⁴¹, jenž se stal jeho hlavním skladatelem a aranžérem. Pronikání prvků swingu si můžeme v období mezi dvěma válkami všimnout také v tvorbě zavedených těles, jakými byly **orchestry R. A. Dvorského, Harryho Hardena, Harryho Ostena a Dolfiho Langerá**. **Swingové prvky nechyběly ani v repertoáru plesových a mládežnických venkovských kapel, neboť swing byl od svého počátku především hudbou taneční** (vyjma Gramoklubu).

Československý swing se přímo inspiroval americkými vzory. **Největší popularitě se těšili Benny Goodman** (King of swing), **Bob Crosby** (+ Bobcats), Sandy Kirk, Jammie Lunceford, **Artie Shaw** a Chick Webb se svými Big Bandy. Základ repertoáru mnoha tanečních kapel tvořily slavné americké hity – *Star Dust*⁴², *Chinatown*, *Limehouse Blues*, *Nobody`s Sweethart*, *Snake Charmer*, *Solitude*, *Dinah*⁴³, *Sweet Sue*.

2.2.2 SYMBOL REVOLTY A VZDORU – POTÁPKY, BEDLY A KRISTÝNKY

Jak jsem již uvedla výše, hudba je vždy přímým svědkem doby a vděčným prostředkem, jímž mladí často vyjadřují to, co jim není dovoleno vyjádřit jiným způsobem. Pro svůj původ a dynamismus se swing během okupace stal důležitým symbolem revolty mladé generace proti okupantům. Proto se ke swingu v období protektorátu vztahovaly mnohé zákazy a nařízení. Účastníci swingových zábav a bálů bývali často označováni výrazem „**potápky**“⁴⁴. Tento název byl odvozen od typické swingové taneční figury (podřep). Také ženy měly svá specifická přívlastka, říkalo se jim „**bedly**“, nebo „**Kristýnky**“. Vyznavači této **první československé subkultury** se mimo jiné odlišovali typickým stylem oblékání⁴⁵, slangem, držení těla a vyznáváním

⁴⁰ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 08, PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 15 – Jaroslav Ježek

⁴¹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 16 – Jiří Traxler a Jaroslav Ježek po natáčení v roce 1938

⁴² PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 09

⁴³ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 10

⁴⁴ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 17 – potápka – móda

⁴⁵ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 18 – swingová móda – „bedly, Kristýnky, potápky

„volnomyšlenkářského západního životního stylu“ inspirovaného Hollywoodskou filmovou tvorbou.

2.2.3 1939

Zásadním zlomem ve vývoji swingu byl začátek okupace a **vyhlášení Protektorátu Čechy a Morava v březnu roku 1939**. Může se zdát překvapivé, že právě **v období trvání protektorátu došlo k největšímu rozkvětu původní československé swingové tvorby**, důvody však byly prosté. Swing byl nacisty pro svůj původ označován jako žido - negroidní hudba, což samo o sobě předurčovalo jejich vztah k této módní vlně. Nelibost budila obliba swingu také kvůli svému původu - USA a Velká Británie byly válečnými nepřáteli. **Proto v letech 1939 – 1945 platil zákaz produkovat původní americké a britské hity⁴⁶. Toto omezení však paradoxně vedlo ke zdomácnění swingu a k velkému rozvoji domácí tvorby⁴⁷.**

Veškeré zákazy a směrnice přicházející z ministerstva propagandy vedeného Josephem Goebbelsem byly zpravidla formulovány natolik obecně, že bylo možné je v podstatě kdykoliv zneužít. Například podle Heinricha Himmlera⁴⁸ bylo dokonce pouhé provozování jazzu dostatečným důvodem pro internaci v koncentračním táboře.

Neustálé nebezpečí nehrozilo pouze ze strany nacistů, olej do ohně přilévají také kolaboranti.

Dovolte mi citovat z antisemitského časopisu *Árijský boj* (5. prosince 1942):

„Nemůžeme ... přejít mlčením, jak někteří dnešní páni skladatelé a textaři pokračují v tradici židovských Downů Voskovce a Wericha a jejich hudebního „génia“ Ježka. Slyšeli jsme řadu šlágrů určených české mládeži. Zhrozili jsme se, jaké sentimentální bylí roste na hudebních úhorech zmíněných skladatelů. ... Jak dlouho ještě???”⁴⁹

⁴⁶ Americké a britské hity bývaly často pouze přejmenovány a přetextovány.

⁴⁷ Další událostí roku 1939, která ovlivnila vývoj populární hudby v protektorátu, bylo uzavření vysokých škol. Tímto se uvolnil potenciál mnoha nadaných mladých lidí, kteří se začali naplno věnovat hudbě.

⁴⁸ Říšský ministr vnitra, velitel SS

⁴⁹ *Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 166. ISBN 80-200-0634-6.

Zpravodaj odborového sdružení hudebníků pro Čechy a Moravu (č. 12/1942):

„Podobně jako omamné drogy zdají se být neškodným a nudu zahánějícím prostředkem, je tomu i s hot - jazzem. Také on záhudně vydražduje a později úplně ochromuje nervová centra a navíc ničí jedinou oporu bílé rasy, tj. všechny kulturní hodnoty. Ve svém účinku podobá se davovému šílenství, které se zmocňuje širokých mas lidu. ... Původní příčinou, která umožňuje vznik jazzové epidemie speciálně na mladých organismech, je nedostatek zaměstnání a s ním ruku v ruce krácející nuda! Z tohoto poznatku vyplývá, jakého léku lze použít. Je to poctivá a hlavně užitečná práce, která mladé plně zaměstná a zamezí hot-jazzové infekci. Dokonce i v zarytých případech lze velmi dobře prací léčit hot- jazzu beznadějně propadlá individua!“⁵⁰

2.2.4 1941- ZÁKAZ TANCE

Významné změny, které otrásly samou podstatou swingu, přinesl rok 1941⁵¹. **Po vpádu německých vojsk do Jugoslávie byl vyhlášen všeobecný zákaz tance.** Hlavním argumentem bylo prohlášení, že v protektorátu se nemohou lidé bavit v době, kdy Němci umírají na frontě „za novou Evropu“. **Swing se přenesl z tanečního parketu na koncertní pódia.** Přímým důsledkem bylo navýšení kvality interpretace, neboť byl kladen větší důraz na hudbu jako takovou. Ke zlepšení interpretační úrovně došlo také v důsledku výrazného snížení počtu aktivních hudebních uskupení schopných věnovat se koncertní činnosti (doménou amatérských uskupení byly zejména taneční zábavy).

Jednou z nejdůležitějších složek jazzu vždy byla improvizace. **Díky profesionalizaci swingových hudebníků se v tomto „koncertním období“ i na české scéně otevírá prostor pro téměř virtuózní improvizovaná sóla.** Cesta českých hudebníků k jazzové improvizaci však nebyla jednoduchá. Stylová swingová improvizace vyžaduje velmi vysokou hráčskou úroveň a výborné jazzové cítění. Čeští hudebníci však byli při svém studiu hudby orientováni především na tradiční evropskou hudbu.

⁵⁰Dějiny české populární hudby a zpěvu. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 166. ISBN 80-200-0634-6.

⁵¹Zejména proto, že swing byl od svého počátku především hudbou taneční (vyjma Gramoklubu).

Zajímavým fenoménem, jenž se objevuje po zákazu tance, byl takzvaný **Comedy fox**. Písničkové příběhy založené na recesi. Zpěváci na pódiu často využívali různých rekvizit. Mezi nejznámější patří například *Doktor Swing*⁵² v podání Arnošta Kafky, dále písně *Fakir*, *Já a deštník*, *Leze brouk po zádech sem a tam*, *Mamá, já chci tančit* nebo *Ticho prosím!*

2.2.5 UTUŽOVÁNÍ REŽIMU

Po roce 1942, v reakci na zatýkání a opakované vyhlášení stanného práva, dochází k zaměření především na **swingové písničky**, které se dobře šířily prostřednictvím amatérských kapel a tramských skupin. Některé se dokonce objevily i jako součást operetních představní. Společnými znaky těchto písní byly zejména **výrazný rytmus** (s malým podílem synkop), **recese**, **ironie a dur-mollová tonalita**. Hojně vznikaly také **adaptace folklorních písní** – *Táto, mámo, v komoře je myš*, *Já mam doma koně*, *Otloukej se, pišťaličko*, *Hrály dudy u Pobudy*⁵³. Dále vznikaly například **písně s kovbojskou tematikou** vycházející z tradice tramské písně, písně inspirované americkým filmem a **swingové úpravy se dočkaly dokonce i některé písně obrozenecké**, například *Krásný vzhled je na ten boží svět*.

Vzhledem k politické situaci a strachu šířícímu se ve společnosti došlo postupně k **posunu písňové tematiky směrem k milostné lyrice**, která byla politicky těžko postižitelná. Přesto po roce 1942 vznikají hity, z nichž se některé rozšířily po celé Evropě, například *Hm, hm, ach ty jsi úžasná*⁵⁴ (rozšířili němečtí subvydavatelé - později Josef Goebbels vydal zákaz šíření méněcenné české hudby), *Růžová krinolína*⁵⁵, nebo *Šumění deště*⁵⁶.

Na podzim roku 1942 vydala Říšská kulturní komora **závazné směrnice pro přednes zábavné hudby na území Velkoněmecké říše**. Směrnice, jež platily i na území Protektorátu Čechy a Morava, byly vydány za souhlasu Goebbelsova říšského ministerstva pro lidovou výchovu a propagandu ve spolupráci s prezidentem říšské hudební komory.

⁵²PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 11

⁵³ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 12

⁵⁴ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 13, Hudba: Leopold Korbař, text: Jaroslav Moravec

⁵⁵Hudba: František Svojk text: Vladimír "Eddy" Fořt, slow-fox nazpíváný sestrami Allanovými roku 1943

⁵⁶3Hudba: Václav pokorný, text: Jiří Mládek, zpěv Jiřina Salačová

Závazné směrnice pro přednes zábavní hudby na území Velkoněmecké říše:

1. *„Hudebníci z povolání plní odpovědným výběrem a reprodukcí hodnotné, duchu dnešní doby odpovídající taneční a zábavné hudby důležitý kulturní úkol, který spočívá v tom, že se obyvatelstvu dostává potřebného uvolnění a osvěžení. Každý jiný způsob hudebního přednesu, který staví do popředí vnější efekty a clownerie, neodpovídá tomuto významu zábavné hudby a musí být proto potlačen. To platí právě tak pro říšské jako pro zahraniční orchestry – pro zahraniční v tom smyslu, že se, pokud produkují na území Říše, musí přidržet zde platných směrnic.“*
2. *Rozhodující pro hodnotu či bezcennost té které skladby zábavného charakteru je její melodický obsah. Pokud jde o styl hudebního přednesu, není tu nejmenšího důvodu podvazovat zdravý pokrok v jeho instrumentaci a rytmizaci. Rozhodující tu není použití nástrojů jako saxofonů či sordinovaných trubek, o nichž dodnes platí falešný názor, že to jsou nástroje černošské, nýbrž vždy jen způsob jejich použití, který musí být vždy určen jen celkovým charakterem skladby.*
3. *Odmítnout jest třeba každou formu zženštilého vystupování zpěváků refrénu, kteří fistulí či šeptavým hlasem staví vnější efekt nad umělecký obsah. Také pro zpěv platí stejné zásady jako pro hudební nástroje.⁵⁷*

2.2.6 TOTÁLNÍ NASAZENÍ

Jednou z posledních významných hudebních událostí týkající se populární hudby v protektorátu byla **přehlídka amatérských kapel v pražské Lucerně**. Akce se uskutečnila v **červenci** roku **1944**. Přehlídky se zúčastnilo 20 vesměs swingových souborů. Organizace takto velké akce byla značně komplikována válečnými podmínkami, které vyžadovaly velké množství zvláštních povolení. Velké problémy byly už jen s dopravou a ubytováním účinkujících. **V rámci přehlídky bylo oceněno osm souborů**

⁵⁷*Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 166. ISBN 80-200-0634-6.

z pěti krajů - Plzeňského, Prostějovského, Kladenského, Pardubického a Pražského. Tyto soubory se měly utkat ve finálové soutěži, jejíž uskutečnění bylo naplánováno na září 1944. Kvůli zostřenému totálnímu nasazení do válečného průmyslu se však soutěž zrušila.

2.2.7 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI A INSTITUTE

Jak jsem již uvedla na začátku kapitoly, bohatství populární hudby v Protektorátu Čechy a Morava spočívalo především ve velkém počtu osobností. Této generaci umělců se během válečných let podařilo přinést a zpopularizovat nový hudební styl. K jeho oblibě vydatnou měrou přispělo rozhlasové vysílání⁵⁸ a také bohatá ediční činnost hudebních nakladatelství (**R. A. Dvorský**⁵⁹, Mojmir Urbánek, Melantrich).

Nejvýznamnějším československým swingovým orchestrem protektorátního období byl **orchestr Karla Vlacha**⁶⁰, jenž v letech 1939-1945 vydal 209 titulů věnovaných **swingové hudbě**. Ani významní kapelníci, jako Karel Vlach nebo R. A. Dvorský, se však ve většině případů neobešli bez schopných skladatelů a aranžérů. Mezi nejznámější řadíme například **Kamila Běhouneka**⁶¹, **Jiřího Traxlera**⁶² nebo **Bedřicha Weisse**⁶³. Specifickou úlohu měli samozřejmě také textaři. Z nejznámějších jmenujme například **Karla Kozlaa Jaroslava Moravce**. Významnou roli hráli i zpěváci. S předními tělesy spolupracovali zejména **Inka Zemánková**⁶⁴, **Jiřina Salačová**⁶⁵, **Arnošt Kafka** a **Oldřich Kovář**. Velké popularitě se těšila také vokální uskupení – **Sestry Allanovy**⁶⁶, **Lišáci, Settleři a Westmeni**.

⁵⁸ Český rozhlas vysílal od roku 1923

⁵⁹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 19 – R. A. Dvorský

⁶⁰ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 20 – Karel Vlach

Zajímavé je, že Karel Vlach byl hudební samouk, původním povoláním obchodní příručí a zástupce.

⁶¹ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 21 – Kamil Běhounek,

PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 14 – Vteřiny v Lloyd

⁶² PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 22 – Jiří Traxler

⁶³ Weisse zpracovával své aranže i v době, kdy byl internován v terezínském ghettu. Později zahynul v plynové komoře v Osvětimi.

⁶⁴ 1915-2000, PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 23 – Inka Zemánková,

PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 15 - Dívka k rytmu zrozená, 16 - Slunečnice

⁶⁵ 1920-1991, PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 24 – Jiřina Salačová

⁶⁶ Máša Horová, Věra Kočárová, Jiřina Salačová, PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 25 – Sestry Allanovy

2.3 HUDBA V KONCENTRAČNÍCH TÁBORECH

Následující kapitola je věnována prostředí, u kterého bychom mohli předpokládat, že zde budou múzy mlčet. Paradoxem je fakt, že právě zde hrála hudba mnohem důležitější roli, než by se mohlo zdát. Hudba dávala zapomenout na nepředstavitelně těžké podmínky, ve kterých byli lidé nuceni přebývat, hudba sdružovala, hudba dávala naději.

Právě hudbě mnozí vděčí za to, že nebyli opakovaně deportováni, mohli vykonávat práce spojené se správou a úklidem, které byly privilegiem, a dokonce měli mnohdy vyhrazen osobní volný čas na cvičení. **Zprvu byla v koncentračních táborech jakákoliv forma hudby zakázána**, jelikož tábory byly koncipované především jako místo, kde lidé čekali na smrt. S prodlužující se válkou však došlo ke změně. Tábory začaly sloužit jako zásobárna lidských zdrojů pro otrockou práci. Tato změna velmi ovlivnila i přístup k hudbě. **V roce 1942 vydala berlínská centrála Gestapa doporučení k povolení provozování hudby, která měla sloužit jako regenerace vězňů a zvyšovat tak jejich produktivitu práce.** První ilegální uskupení však v táborech vznikala i před vydáním tohoto povolení (k tomu velmi přispívali zejména cikánští vězni). S rokem 1942 došlo k velkému rozmachu kapel. Nástrojové obsazení záleželo zejména na náhodném přílivu nových hráčů - vězňů. Vezmeme-li v potaz pouze terezínské ghetto, kterým od 24. listopadu 1941 do osvobození 8. května 1945 prošlo 140 000 mužů, žen a dětí, je nadmíru jasné, že v táborech muselo být shromážděno i velké množství hudebně nadaných lidí. Tato skutečnost dala vzniknout různorodým tělesům, která se věnovala nejrůznějším žánrům. V táborech vznikaly dechové a smyčcové orchestry, smíšená uskupení, dokonce i jazzové kapely. Mimo regenerační funkce výše uvedená tělesa plnila i funkci reprezentační - při různých událostech spjatých s táborovým dním. Vězni produkovaná hudba byla také častou součástí pitek a slavností příslušníků SS.

2.3.1 „CO ČECH, TO MUZIKANT“

Velké procento hudebníků, kteří byli aktivní i během internace, tvořili Češi (nejen na území protektorátu). **Čeští hudebníci byli součástí hudebních uskupení v koncentračních táborech Dachau, Flossenbürg, Mathausen, Neuengamme, Sachsenhausen a Osvětim.** Dochovaly se nám zmínky také o českých ženách působících v kapelách, které byly nositelkami kultury **v ženských táborech Ravensbrück**

a **Osvětim – Birkenau**. Hudba vždy neodmyslitelně patřila k českému odboji, proto i v koncentračních táborech bylo možné slyšet **sokolské a vlastenecké písně**, jež byly v Protektorátu Čechy a Morava zakázány. Uváděny byly i **slavné kusy z díla Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka**, kteří již od 19. století patřili mezi významné ikony českého vlastenectví. Jazzové kapely nejčastěji hrály **hity Jaroslava Ježka** nebo známé šlágry uváděné **orchestrem Karla Vlacha**. V táborech také často zaznívaly **písně Hašlerovy, Vačkářovy, Vejvodovy a Vackovy**.

Největší orchestr působil v koncentračním táboře Buchenwald. Těleso čítalo 32 hráčů na dechové nástroje a často bylo doplňováno smyčcovou sekcí, která zde také samostatně fungovala. Mimo to v Buchenwaldu existovala i jazzová skupina Rytmus (13 až 15 členů), jejímž členem byl i pozdější profesor hudební vědy Univerzity Karlovy v Praze - **František Mužík**. Mužík byl také členem pěvecko-divadelní skupiny **Bohéma**, která v Buchenwaldu působila od roku 1943.

2.3.2 KAM ZMIZELI ČEŠTÍ STUDENTI PO UZAVŘENÍ VYSOKÝCH ŠKOL?

Samostatnou kapitolu tvoří osudy českých studentů vysokých škol, kteří byli po uzavření svých „Alma mater“ deportováni do **koncentračního tábora v Sachsenhausenu**. Zde působil **čtyřicetičlenný sbor** složený z českých studentů. Těleso se věnovalo zejména klasickému repertoáru. V roce 1941 zde vznikl pěvecko - kabaretní soubor **Sing-SingBoys**, jehož název odvozený od německého slova „singen“ (zpěv) byl jasnou narážkou na slavnou americkou věznicí Sing-Sing. Repertoár Sing-SingBoys sestával zejména z **hitů Osvobozeného divadla, Karla Hašlera a slavných trampských a swingových písní**. V roce 1942 byli čeští studenti po přímluvě státního prezidenta Emila Háchy propuštěni.

2.3.3 TEREZÍN

Nejznámějším koncentračním táborem na území Protektorátu Čechy a Morava byl bezpochyby Terezín. K tomuto „městu věnovanému Židům“ (slovy propagandy) se váže nejen tragický osud. Židé svázeni z nacisty obsazeného území odsud byli od roku 1942 deportováni transporty do Osvětimi, která byla pro mnohé z nich „konečnou stanicí“.

Podezřelé dění v Terezíně nenechávalo svobodnou část Evropy chladnou. Proto bylo město v roce 1944 podrobena inspekci Červeného kříže. Dovolte mi nyní nastínit obraz, jaký se inspektorům ze Švédska, Holandska a Dánska naskytl. Zaměřím se pouze na hudební dění v průběhu kontroly.

Po ohlášení inspekce začalo budování „vzorového ghetta“, jehož součástí byla i židovská samospráva. Součástí samosprávy bylo mimo jiné **oddělení pro využití volného času – „freizeitgestaltung“**⁶⁷ - Po příjezdu inspekce v místní kavárně hrálo k tanci i poslechu komorní trio. Také byl připraven hudební program smíšeného orchestru nesoucího název **Městská hudba**. Vrcholem programu však bylo **hudební představení Hanse Krásy⁶⁸ -Brundibár⁶⁹, které nacvičily děti žijící v táboře.**

Inspekce v Terezíně neshledala nic podezřelého⁷⁰.

Během září a října 1944 byli všichni účinkující umělci deportováni do Osvětimi.

Za zmínku stojí také **jazzové kvinteto⁷¹ Bedřicha Weise** (významného aranžéra orchestru Karla Vlacha), které v Terezíně působilo od roku 1941. Uskupení se v roce 1943 rozrostlo v septet a hrálo pod názvem **Ghetto Swingers⁷²**(standardní obsazení souboru bývalo pro zpestření doplňováno o dívčí trio).

⁶⁷*Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 187. ISBN 80-200-0634-6.

⁶⁸ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 26 – Hans Krása

⁶⁹ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 27 – dobová fotografie z představení opery Brundibár v koncentračním táboře Terezín, Obrázek číslo 28 – Brundibár – dobový plakát

⁷⁰ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 29 – Terezín – vstupní brána, Obrázek číslo 30 – Terezín – celý, Obrázek číslo 31 – Terezín – krematorium

Obrázek číslo 32 – Terezín – pomník

⁷¹ Obsazení – klarinet, klavír, kytara, kontrabas, bicí

⁷²*Dějiny české populární hudby a zpěvu*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, s. 187. ISBN 80-200-0634-6.

3 VÝZNAMNÉ HUDEBNÍ OSOBNOSTI V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Následující kapitolu věnuji významným osobnostem, jejichž osud byl poznamenán politickým a ideologickým vývojem v Protektorátu Čechy a Morava.

3.1 KAREL HAŠLER

31. října 1879 Zlíchov – 22. prosince 1941 Mauthausen

Karel Hašler⁷³ byl velmi významnou osobností pražské hudební scény první poloviny dvacátého století. Proslavil se zejména jako písničkář. Byl také hercem v Národním divadle, filmovým hercem a režisérem, skladatelem, textařem, spisovatelem, scénáristou, dramatikem a hudebním vydavatelem.

3.1.1 ZE ZLÍCHOVA DO PRAHY

Karel Hašler se narodil do rodiny skláře a pradleny. Vyučil se rukavičkářem a již v mladém věku se stal členem ochotnického divadelního spolku principála Václava Choděry. Od osmnácti let hrál v pražském divadle Pavla Švandy. Následně působil v divadle v Táboře a v Národním divadle v Brně. V roce 1902 získal angažmá ve slovinské Lublani, kde však působil pouze rok. Po návratu do Prahy roku 1903 byl Karel Hašler angažován jako představitel menších rolí v Jiráskově hře Jan Žižka v Národním divadle v Praze. Členem souboru Národního divadla byl až do roku 1915. Za svého působení ve „zlaté kapliče“ se seznámil s širokým okruhem pražských umělců. Mezi ně patřili i skladatel a klavírista Rudolf Friml a jeho sestra Zdena Frimlová⁷⁴, která se později stala Hašlerovou ženou. V roce 1909 se manželům Hašlerovým narodil první syn, Karel. Ve stejném roce vydalo nakladatelství Mojžíra Urbánka první sešit písní Karla Hašlera⁷⁵ – *Staropražské písničky*⁷⁶. O rok později přišel na svět druhý syn, Zdeněk (Gina). Do roku 1920 vydal Karel Hašler devět sešitů, které obsahovaly celkem 45 písní.

⁷³ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 33 – Karel Hašler

⁷⁴ Klavíristka, hudební vzdělání získala ve Francii

⁷⁵ Písně pro zpěv a klavír

⁷⁶ Sešit obsahoval tyto písně: *Po starých zámeckých schodech, Ty petřínské stráně, Zvonečky v Loretě a Píseň o ztraceném věnečku.*

Hašlerky, jak se později těmto písním začalo říkat, byly hojně zpívány ochotnickými spolky a amatérskými muzikanty. Od roku 1910 Karel Hašler také působil jako **zpěvák a autor písní v kabaretu Lucerna**.

V roce 1914, poté, co vypukla válka, Hašler přijal místo **ředitele** nově vzniklého **kabaretu Rokoko** na Václavském náměstí. Zdena s Hašlerovou orientací na lehký žánr nesouhlasila, což mezi manžely způsobovalo řadu sporů. Rodinné pohodě nepřidala ani událost, kdy v roce 1915 Hašler zameškal představení v Národním divadle a byl režisérem Jaroslavem Kvapilem na místě propuštěn. Mezi Hašlerovými začalo docházet k čím dál, tím většímu odcizování, které později skončilo až rozloučením společného soužití.

3.1.2 MEZI VÁLKAMI

Po skončení první světové války byl Hašlerovi Jaroslavem Kvapilem (který se mezi tím stal ministrem kultury a osvěty) **nabídnut návrat do Národního divadla**. Hašler však tuto nabídku odmítl. V této době byl již velmi známým a populárním písničkářem. Svou popularitu získal především díky **častým cestám po celé republice**, které přispěly k tomu, aby jeho písničky vešly ve všeobecnou známost. V následujících letech se nadále věnoval kabaretu a díky svým **výstupům v Rokoku** se stal hvězdou Prahy. V roce 1919 byl osloven s nabídkou, aby převzal **vedení Česko – německého kabaretu Lucerna** ve Vodičkově ulici. Hašler nabídku přijal a později zde převzal vedení nad celým objektem, včetně pohostinství. Zde si také zřídil **obchod s hudebninami a gramofonovými deskami**. V této době byl také již samostatným vydavatelem. Po vzniku republiky se změnila také rétorika Hašlerových písní. Čím dál tím častěji **skládal satirické písně věnované dobovým politickým událostem**, kritice nově vznikajících politických stran (*Kampak na nás Bolševici, O nemocné koalici, Utíkej, vládo, utíkej!*), nebo oslavě prezidenta Masaryka (*Náš tatičku Masaryčku*) a legionářů (*Ze Sibiře chlapci jdou*). Již jako renomovaný kabaretní umělec byl Hašler požádán ředitelem karlínského varieté (dnes Hudební divadlo Karlín), aby pro jeho scénu napsal revue. Na tuto nabídku Hašler údajně odvětil: „Těžko dělat revue, když o tom člověk nic neví.“⁷⁷ Zanedlouho se vydal na studijní cestu do Paříže, po jejímž návratu

⁷⁷ Předčasná úmrtí – Karel Hašler, dokumentární seriál České televize

napsal divadelní revue *Princezna republika*. V letech 1928 až 1930 byl Hašler sám ředitelem karlínského varieté (dnes Hudební divadlo Karlín).

Na počátku třicátých let došlo k rozluce manželů Hašlerových. Nebyli rozvedeni, ale manželka Zdena se odstěhovala z Prahy do vily v Lipčicích. Rozluka byla vyvrcholením sporů, které pramenily z neshod v názorech na Hašlerovu kariéru, ale také důsledkem jeho přísného a spíše chladného přístupu k jejich dvěma synům, kteří oba postupně emigrovali do Ameriky. Zdena přikládala vinu za ztrátu obou synů svému muži.

3.1.3 FILM, OPERETA, PROTEKTORÁT

Již v letech 1914 a 1915 Karel Hašler zkoušel štěstí v němém filmu jako herec a režisér (například v roli doktora Uhra ve filmu *Batalion*⁷⁸). V kinematografii se však proslavil až po příchodu filmu zvukového⁷⁹. Největším triumfem byl film *Písničkář* z roku 1932, ke kterému napsal scénář a kde ztvárnil hlavní roli. Odtud pochází jedna z nejslavnějších Hašlerových písní – *Ta naše písnička česká*⁸⁰, která byla později za nacistické okupace vnímána jako lidová hymna. Aktualizovaná podoba této písně byla také zřejmě jedním z důvodů Hašlerova zatčení a následného umučení. Karel Hašler byl již v této době vzorem mnoha českých písničkářů. Celkem složil kolem 400 písní.

Karel Hašler je také spoluautorem velké národní operety s legionářskou tematikou – *Dcera druhé roty*⁸¹, na níž se podílel s Jaroslavem Kohoutem⁸². Premiéra proběhla v létě 1938, opereta však byla z ideologických důvodů uváděna pouze do 30. září 1939⁸³. V den vyhlášení mobilizace⁸⁴ Hašler údajně vnikl na pódium, kde právě probíhalo představení a informoval přítomné o aktuálním dění. Po zabrání Sudet Karel Hašler příliš netvořil. Oddával se pití, kartám a sázení na koňských dostizích v Chuchli. Nezřízený život dokonce způsobil Hašlerův kolaps, kvůli kterému skončil v nemocnici na Františku. V tomto pro český národ velmi kritickém období Hašler obnovil své cesty po jednotlivých regionech, kde se prostřednictvím svých písní snažil pozvednout národního ducha.

⁷⁸ Hrál i v mnoha dalších němých filmech.

⁷⁹ U filmu otci často asistoval syn Zdeněk, který se později prosadil jako filmový herec a režisér.

⁸⁰ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 17, PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 34 – Ta naše písnička česká

⁸¹ Karel Hašler byl spoluautorem dvou operet - Dcera druhé roty a Americký hotel

⁸² Český filmový herec a zpěvák

⁸³ Po podepsání Mnichovské dohody byla zakázána.

⁸⁴ 23. září 1938

Mimo to přispíval veršovanými protiněmeckými texty do deníku *Venkov*. Tyto texty byly později záminkou k Hašlerovu prvnímu zatčení gestapem.

Na počátku čtyřicátých let se Karel Hašler věnoval především filmu. Byl kupříkladu asistentem při natáčení filmu *Dožínky*, autorem libreta filmu *Babička* (natáčenému kvůli pozvednutí národního uvědomění) a také spolupracoval na natáčení vlasteneckého filmu *Pantáta Bezoušek*. Natáčení posledního filmu *Městečko na dlani*⁸⁵ se mu stalo osudným. **U filmu se seznámil se svou druhou ženou Lottou Jurdovou.** Tento vztah mu byl vyčítán kvůli Lottině německé národnosti, avšak i přes výhrady se Hašler s Lottou oženil a zplodili spolu syna Thomase (narodil se měsíc před Hašlerovou smrtí).

Práce na natáčení *Městečka na dlani* byla započata po Novém roce 1941. Večery mezi natáčecími dny trávili filmaři v hostinci, kde v rámci zábavy byly zpívány i Hašlerovy písničky, často v aktualizovaných protiněmeckých úpravách.

Dovolte mi na tomto místě uvést upravený text písně *Ta naše písnička česká*:

1. sloka

Poslyšte, lidičky, zahod'te vidličky,
beztak už není co žrát.
Všechno nám sebrali, všechno nám sežrali,
máme jen protektorát.

Refrén:

To je ta písnička česká,
Kterou si zpíváme dneska.
Tak jako na louce kytička ... atd.

2. sloka

Měli jsme státeček, jako ten šáteček,
šáteček krumplovaný.
Teď je ten státeček jako ten státeček úplně oškubaný.

⁸⁵ Film na motivy románu Jana Drdy, Nationalfilm

Karel Hašler aktualizoval například i píseň *Hoši od Zborova*:

Hoši od gestapa, vy tu klidně spíte,
vy se odtud domů nikdy nevrátíte.
Nevrátíte vy se nikdy domů zpátky,
budou pro vás plakat otcové i matky.
Zůstanete tady jako bídné tetry,
budou pro vás plakat Gertrudy i Gréty.

Natáčení filmu *Městečko na dlani* probíhalo v režii Václava Binovce, Hašler zde sloužil pouze jako umělecký dohled. Zřejmě však přespříliš zasahoval do Binovcových kompetencí, čímž se mu znelíbil. **Během natáčení byl Karel Hašler zatčen gestapem a předvolán k výslechu do Prahy, kde musel podat vysvětlení ke svým protirežimním příspěvkům do deníku Venkov.** Nakonec byl s výstrahou propuštěn a pokračoval v natáčení. **Pokračovaly také večerní veselice plné písniček a vtípů adresovaným vysokým nacistickým představitelům. Tato zábava se stala Karlu Hašlerovi osudnou.** Dodnes se spekuluje, zda byl Václav Binovec tím, kdo Hašlera udal.

3.1.4 T 6581

Po prvním zatčení byl několik dní klid, ale **2. září 1941 během natáčení přijel kamión s vojáky a auto gestapa**, ze kterého vystoupili tři muži. **Jeden z nich se představil jako tajemník kriminální policie a nařídil zatčení vedoucího filmové skupiny Josefa Dražila, Karla Hašlera a dalších dvou členů filmového štábu.** **Hašler byl již podruhé gestapem odvezen k výslechu do Prahy, odkud byl nejprve převezen do Drážďan a odtud 17. října do koncentračního tábora Mauthausen.** **Zde, pod označením T 6581, přežil pouze 66 dnů.** Po příjezdu do tábora byl Hašler pověřen látáním ponožek hlídačům z řad SS. V polovině listopadu byl však surově zbit jedním z dozorců a kvůli infekci v otevřené ráně na noze byl umístěn do táborové nemocnice. Odtud byl vyhnán na takzvanou „invalidku“, která byla již pouze čekárnou na smrt (o čemž svědčily i poloviční porce jídla, než byly určeny ostatním vězňům). Informace o Hašlerově smrti se různí, jisté je jen to, že **zemřel 22. prosince 1941.** Nejčastěji uváděnou příčinou smrti je umrznutí v důsledku vhození do kádě s vodou,

keré následovalo po krutém bití a vyrvání zlatých korunek ze zubů. **Po Hašlerově smrti se údajně shromáždili vězni na dohled kouře linoucího se z táborového krematoria a rozloučili se legendárním českým písničkářem zpěvem. Mezi zdmi Mauthausenu prý v ten okamžik zněla *Ta naše písničkáčeská.***

3.2 ERVÍN SCHULHOFF

3.2.1 DĚTSTVÍ A STUDIA

8. června 1894 – Praha - 28. srpna 1942 Wülzburg

Ervín Schulhoff⁸⁶ je **jedním z nejvýznamnějších představitelů československé meziválečné avantgardy**. Narodil se v Praze na Malé Straně do **německé židovské rodiny**. Byl zázračným dítětem. Ve třech letech začal s hrou na klavír, v osmi letech zkomponoval svou první skladbu⁸⁷ a díky svému výjimečnému talentu se setkal s Antonínem Dvořákem. Když Schulhoffovi bylo devět let, vydala pražská společnost H. Weiners jeho skladbu *Melodie pro housle a klavír / Melodie für Violine und Klavier*. V deseti letech byl přijat na Pražskou konzervatoř do klavírní třídy Jindřicha Kaana. Schulhoffův talent byl tak výrazný, že po roce studia rovnou postoupil do třetího ročníku. V roce 1906 odešel studovat do Vídně⁸⁸, odkud za dva roky přestoupil na konzervatoř v Lipsku⁸⁹. Roku 1909 absolvoval velmi úspěšné turné po německých městech. V letech 1911 až 1913 pokračoval ve svých studiích na konzervatoři v Kolíně nad Rýnem. Současně s absolutoriem získal také Wüllnerovu cenu za výborné studijní výsledky. Později byl oceněn i cenou Felixe Mendelssohna – Bartholdyho. V rámci svých studijních cest po Evropě se mimo jiné také setkal s Claudem Debussym, kterého velmi obdivoval.

3.2.2 PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA, ANTIMILITARISMUS, SOCIALISMUS, KOMUNISMUS

Zásadním zlomem v životě Ervina Schulhoffa byla první světová válka. Po jejím vypuknutí se musel vrátit do Prahy a narukovat do armády. V roce 1916 byl odvelen na východní frontu a roku 1917 převelen do italských Dolomit, kde byl raněn střepinou z granátu a utrpěl rozsáhlé omrzliny nohou. V roce 1918 dostal tříměsíční dovolenou, ze které se již na frontu nevrátil.

⁸⁶ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 35 – Ervín Schulhoff

⁸⁷ Pochod / Marsch/ (WV 1)

⁸⁸ Jeho učitelem zde byl Willy Thern.

⁸⁹ Jeho učitelem zde byl Robert Teichmüller.

V důsledku hrůzných válečných zkušeností se stal přesvědčeným antimilitaristou a socialistou. Od roku 1919 žil Schulhoff v Drážďanech, kde se stal členem skupiny umělců hlásících se k socialistické revoluční myšlence⁹⁰.

Válečné zkušenosti neovlivnily jen jeho politické smýšlení, ale byly také inspirací pro první dvě vokální symfonie. První vokální symfonii Ervín Schulhoff pojmenoval *Lidství / Menschheit*⁹¹ a věnoval ji památce svého přítele Karla Liebknechta, který padl v první světové válce. Velmi silné je již samotné věnování:

„Člověku Karlu Liebknechtovi! Zneuctěnému a ubitému v lednu 1919 lidmi!“⁹²

I druhou vokální symfonii Schulhoff věnoval příteli, který padl ve válce - Dr. Ernstu Kunsenmüllerovi. Totodílo, komponované na básně Johanna Kühlemanna, pojmenoval *Krajiny / Landschaften*.

V tomto období bylo Schulhoffovo dílo inspirováno především Pařížskou šestkou, Druhou vídeňskou školou (byl v kontaktu s Albanem Bergem a Arnoldem Schönbergem), dadaismem a expresionismem. Dadaismus dával Schulhoffovi prostor k vyjádření kritiky směřované k uspořádání společnosti a vyjádření odporu k buržoazii a její kultuře. Expresionismus mu otevíral velkou škálu dosud nepoznaných možností v podobě uvolněné tonality a metroritmiky a krajních poloh dynamiky a agogiky. První symfonie – *Symfonia Germanica*⁹³ je výsměchem německé hymně a německému militarismu.⁹⁴ První symfonii v pravém slova smyslu Schulhoff zkomponoval až v roce 1925 a opatřil ji věnováním - „Mému příteli Václavu Talichovi“.

Během třicátých let se z Ervína Schulhoffa stal vášnivý komunista. Jeho příslušnost ke komunistické ideji byla výrazem odporu k nastupujícímu nacistickému režimu. Schulhoffův židovský původ byl příčinou konce jeho kariéry v Německu. V důsledku výše uvedených událostí se Schulhoff veřejně přihlásil ke Komunistické straně Československa. V tomto období došlo i ke změně jeho hudebního směřování. Zaměřoval se především na studium Beethovena a písní

⁹⁰ Umělecká skupina „Werkstatt der Zeit“ (Dílna času), jejímiž členy byli básníci Theodor Däubler, Willy Grohman, výtvarníci Otto Dix, Kurt Günther, Georg Grosz nebo dirigent drážďanské opery Hermann Kutzschbach.

⁹¹ Wv48, zhudebňuje verše Theodora Daublera

⁹² *Ervin Schulhoff: Život a dílo se zaměřením na flétnovou tvorbu*. Brno, 2013. Diplomová práce. Janáčkova akademie múzických umění. Vedoucí práce Prof. Václav Kunt.

⁹³ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 18

⁹⁴ https://www.youtube.com/watch?v=5h_P8YfVAjo

Hannse Eislera⁹⁵. Mimo to psal české masové písně. Schulhoff se aktivně zasazoval o to, aby Československo navázalo diplomatické styky se Sovětským svazem. V květnu 1933 se na své cestě do Moskvy setkal se sovětskými skladateli. Zde představil své dílo *Manifest / Das Manifest*⁹⁶, inspirované komunistickým manifestem Karla Marxe a Bedřicha Engelse. V témže roce následoval **písňový cyklus věnovaný oslavě Velké říjnové revoluce nesoucí název 1917**⁹⁷ (dvě z písní jsou zkomponovány na texty Petra Bezruče).

V následujícím období Ewin Schulhoff působil v Ostravě. V letech 1931 - 1935 pravidelně uváděl jazzové skladby v ostravském vysílání Českého rozhlasu⁹⁸. **V roce 1933 se stal členem orchestru Osvobozeného divadla, kde působil až do roku 1935.** Rok 1935 byl předzvěstí více než nepříznivého vývoje podmínek pro židovské hudebníky. **V Německu vstoupily v platnost protižidovské Norimberské zákony a Ervín Schulhoff tak zde definitivně přišel o všechny pracovní příležitosti.** V Československu, kde doznávala krize z roku 1929, také nebyly podmínky pro kulturu příliš příznivé. Po roce 1935 Schulhoff působil jako člen orchestru a korepetitor v ostravském rozhlase. Po definitivním přestěhování do Ostravy byl zděšen důsledky hospodářské krize, která na hornické město dolehla velmi tvrdě. Z Vítkovických železáren bylo během šesti let propuštěno 12 000 dělníků a mzdy byly sníženy o 30%. Tyto zážitky přispívaly k tomu, že Schulhoff čím dál tím více tíhl ke komunistické ideologii a osobně podporoval dělnické hnutí v odporu proti kapitalismu a fašismu.

V létě 1931 byla v Ostravě založena pobočka Lidové fronty⁹⁹. Tuto organizaci o rok později policie zakázala. Její činnost později převzal **Klub přátel moderní kultury**, kam byl Schulhoff jako levicově smýšlející umělec doporučen pražskými komunisty. Spolupráci s Klubem přátel moderní kultury Schulhoff zahájil v roce 1935. **Díky svému členství v klubu se již v roce 1936 dočkal koncertu, kde se hrály výhradně jeho autorské skladby. Ideově ovlivněná byla i Schulhoffova symfonická tvorba zkomponovaná v letech 1934 – 1935. Třetí symfonie**¹⁰⁰ byla reakcí na dělnické hladové

⁹⁵ Rakouský hudební skladatel (1898 – 1962) - autor, autor hymny Německé demokratické republiky

⁹⁶ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 19

třináctihlasá kantáta pro čtyři sólové hlasy, dvojí smíšený sbor, dětský sbor a žesťový orchestr

⁹⁷ WV110

⁹⁸ Nejprve působil v klavírním duu., toto uskupení se později rozrostlo do podoby jazzového kvarteta.

⁹⁹ Organizace českých levicových intelektuálů založená v roce 1929 s cílem propagovat socialistickou kulturu. Ostravská pobočka fungovala pouze do 21. prosince 1932.

¹⁰⁰ WV 118, napsána v Praze, provedena posmrtně po skončení války pod vedením Jaroslava Gottharda

bouře na Podkarpatské Rusi. *Čtvrtá symfonie* označovaná názvem „Španělská“¹⁰¹ odráží události občanské války ve Španělsku a autorovu nenávist k fašismu.

3.2.3 Rok 1938

Rok 1938 byl pro Schulhoffa zlomovým. V únoru se po dlouhém soudním procesu rozvedl se svou manželkou Alicí a již v dubnu se oženil se svou druhou ženou Marií Biedermannovou. Tento velmi rychlý vstup do nového manželství výrazně narušil Schulhoffův vztah se synem z prvního manželství¹⁰². Ve stejném roce Schulhoff pochoval také svou matku. Na počátku roku 1939 zemřela i Alice.

V roce 1938 vznikla Schulhoffova *pátá symfonie* věnovaná Romainu Rollandovi. Dílo Schulhoff dokončil v době mobilizace a podepsání Mnichovské dohody¹⁰³. V tomto období organizovala komunistická strana v Ostravě ochranné sbory. Ervín Schulhoff byl jmenován jejich velitelem. **Schulhoff pro sbory zkomponoval zvláštní pochod.** Již v roce 1938 mu byla doporučována emigrace do Sovětského svazu, tuto možnost však rázně odmítl se slovy: „Teď emigrovat?! Já, komunista?! Emigrovat v době, kdy má každý z nás prokázat oddanost věci dělnické třídy... Ani slyšet!“¹⁰⁴

Po uzavření Mnichovské dohody byl přestěhován ostravský rozhlas do Brna, spolu s ním se přestěhovali i Manželé Schulhoffovi. Ervín zde působil jako korepetitor a setrval zde pouze krátce, neboť byl nedobrovolně vystřídán klavíristou Antonínem Devátým. Poté se s manželkou vrátili zpět do Prahy.

3.2.4 VÁLEČNÁ LÉTA 1939 - 1942

Od počátku války byly skladby Ervína Schulhoffa uváděny pod různými pseudonymy. Po podepsání paktu Ribbentrop - Molotov¹⁰⁵ se Schulhoff rozhodl emigrovat do Sovětského svazu, jehož čestným občanem byl již od roku 1933. **Emigrace mu však byla překažena vpádem německého vojska na území SSSR v roce 1941.**

¹⁰¹ WV 123, napsána v Ostravě, dochovaly se jen skici, zhudebnění lašským nářečím psané básně „Umírající od Madridu“ básníka Ondry Lysohorského, obsazení: orchestr + sólový baryton

¹⁰² Petr Schulhoff (1922 – 1988) - český filmový režisér a scénárista

¹⁰³ 2.9.1938

¹⁰⁴ HRDOVÁ, Markéta. *Ervín Schulhoff: Život a dílo se zaměřením na flétnovou tvorbu*. Brno, 2013. Diplomová práce. Janáčkova akademie múzických umění. Vedoucí práce Prof. Václav Kunt, 18 s.

¹⁰⁵ Smlouva o neútočení uzavřená 23. srpna 1939 mezi Německem a Sovětským svazem (v roce 1941 byla smlouva Německou stranou porušena).

Schulhoff se tak v důsledku výše uvedených událostí stal občanem nepřátelského státu a byl spolu se synem a manželkou zatčen. Zprvu byli umístěni do vazební věznice v Praze. Manželka byla záhy propuštěna. Díky tomu mohla později do vazby Schulhoffovi dodávat notový papír, na který komponoval svou sedmou symfonii. Práce na symfonii trvala od dubna do srpna roku 1941, druhá věta byla napsána ve vězení Křesťanské jednoty mladých, kam byli nacisty spolu se synem převezeni. Zde vznikly i Chodské písně pro soprán, tenor, baryton, orchestr a smíšený sbor napsané pod pseudonymem Jan Kaláb. **Z pražské vazební věznice byli otec a syn Schulhoffové deportováni do pevnosti Wülzburg v Bavorsku** (zde se nacházel jeden z nacistických pracovních táborů). Již v tomto období se začaly projevovat vážné příznaky Schulhoffovy nemoci. Skladatel trpěl dlouhodobým zánětem ledvin a nemocemi dýchacího ústrojí. Jeho zdravotní stav se vlivem nedostatečné výživy a častého prochladnutí rapidně zhoršoval. Díky sympatiím, které místní dozorce choval k umělcům, byl Schulhoff z důvodu zdravotních komplikací alespoň osvobozen od práce. V tomto období Schulhoff započal svou práci na Osmé symfonii, kterou pojmenoval „*Hrdinská symfonie boje pod praporem Marxe, Lenina a Stalina*“. Dílo již nedokončil. **Ervín Schulhoff 28. srpna 1942 podlehl tuberkulóze. Zvláštním faktem je, že pražský německý Žid nebyl perzekuován za svůj původ, nýbrž kvůli svému politickému přesvědčení.**

3.3 VÁCLAV TALICH

28. května 1883 Kroměříž – 16. března 1961 Beroun

Václava Talicha¹⁰⁶ dodnes řadíme mezi nejvýznamnější české kulturní osobnosti 20. století. Svým dirigentským mistrovstvím pozvedl orchestry České filharmonie a Národního divadla na evropskou úroveň. O Talichových kvalitách svědčí též jeho zahraniční angažmá¹⁰⁷ a spolupráce s významnými světovými interprety, v jejichž řadách se objevují jména jako **Vladimir Horowitz**, **Svjatoslav Richter**, či **Mstislav Rostropovič**. Velkých úspěchů dosahovali i Talichovi žáci. Mezi nejvýznamnější se řadí například britský dirigent rakouského původu - Charles Mackerras, flétnista a hudební publicista Milan Muclinger nebo dirigent a hudební skladatel Karel Ančerl. Svou profesionální orchestrální kariéru započal Václav Talich jako houslista v Berlínské filharmonii, kde se již po několika měsících vypracoval na post koncertního mistra. Souhrn působišť Václava Talicha z důvodu větší přehlednosti dále uvádím formou přehledu.

- 1903 - koncertní mistr Berlínské filharmonie
- 1904 - koncertní mistr městské opery v Oděse
- 1905 - profesor houslové hry na carském učilišti v Tbilisi¹⁰⁸
- 1908-1912 - šéfdirigent Slovinské filharmonie
- 1912 - šéfdirigent operního souboru v Plzni
- 1915-1918 - violista v Českém kvartetu
- 1919 -1931¹⁰⁹ a 1933-1941 - šéfdirigent České filharmonie**
- 1935 – 1945 - správce opery Národního divadla**
- 1949-1952 - dirigent Slovenské filharmonie

¹⁰⁶ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 36 – Václav Talich

¹⁰⁷ 20. a 30. léta - intenzivní spolupráce s orchestry v Británii, Francii, Německu, Švédsku,SSSR, nabídky přicházely i z USA a Austrálie

¹⁰⁸ Součástí jeho výuky bylo i řízení orchestru složeného z žáků školy.

¹⁰⁹ Vedení České filharmonie se roku 1931 vzdal kvůli svým zahraničním aktivitám.

3.3.1 VÁCLAV TALICH V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

Jak je již nastíněno v předchozích kapitolách, vztah Němců a Čechů na československé kulturní scéně byl více než složitý již před okupací a vyhlášením protektorátu. Proto si dovoluji na tomto místě uvést i události předcházející protektorátnímu období, avšak související s danou problematikou.

Ač se dnes názory na kolaboraci Václava Talicha různí, domnívám se, že na základě následujících informací lze soudit, že po celou dobu svého působení Talich sledoval zejména jediný záměr a to čistě kulturní. Podle všeho mu šlo především o českou hudbu. Některá jeho rozhodnutí nám mohou připadat až na hranici/za hranici kolaborace, ale dle mého názoru usiloval zejména o pozvednutí, mnohdy i o samotné udržení, české kultury, což v době protektorátu byl úkol více než složitý. Václav Talich dle všeho zvolil smířlivou cestu a možná jen díky tomu se i za války podařilo udržet v provozu Národní divadlo.

Začátek politického boje Václava Talicha za českou kulturu můžeme pozorovat již od roku 1934, kdy se v rámci sporu o místo uložení univerzitních insignií stal signatářem protifašistického manifestu.¹¹⁰

V atmosféře přiostrhujících se česko-německých vztahů se Talich snažil oprošťovat od zatahování politických problémů do fungování hudební kultury. O tom svědčí i incident z 12. října 1938, kdy orchestr opery Národního divadla odmítl hrát na zkoušce *Prodané nevěsty* proto, že režii vedl Hanuš Thein (německý Žid). Talich se údajně Theina zastal a přesvědčil členy orchestru ke spolupráci.

Talichovo stanovisko přesně vystihují jeho vlastní slova z dopisu překladatelce Jirce Malé, který obdržela těsně před svou emigrací. „**Ted' se dá dělat jen jedno – na oko tancovat, jak páni pískají, a hrát jim do ruky, a začít pracovat v podzemí, jako za první války.**“¹¹¹

Velkým povzbuzením pro českou kulturu byl Talichem organizovaný hudební cyklus **Pražský hudební máj**, jež byl zahájen 15. března 1939. Začátek festivalu se kryje s prvními dny okupace Československa. Součástí programu uspořádaného k příležitosti výročí úmrtí Bedřicha Smetany bylo mimo jiné přenesení ostatků Karla Hynka Máchy

¹¹⁰spolu s dirigentem Karlem Ančerlem, hudebním publicistou a skladatelem Františkem Bartošem, skladateli Otakarem Jeremiášem, Jaroslavem Ježkem, Išou Krejčím, Jaroslavem Kříčkou, Mirko Očadlíkem, Otakarem Ostrčillem, hudebním vědcem Františkem Palou, Annou Patzakovou, operním režisérem Ferdinandem Pujmanem, Ladislavem Vycpálkem a Vitem nejedlým

¹¹¹KŘEŠŤAN, Jiří. *Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu*. Vyd. 1. Praha: Akropolis, 2014, s. 5. ISBN 978-80-7470-070-5.

do Prahy. Během devíti hudebních večerů **zazněla Smetanova Libuše**, Mozartova kouzelná flétna, **Dvořákovy Slovanské tance**, **Sukův Epilog**, Beethovenova Devátá symfonie a **Smetanova Má vlast**¹¹². Koncerty přenášel Český rozhlas do celé země. Václav Talich se dočkal nebývalých ohlasů od mnoha známých osobností, ale i řadových občanů. Tyto četné dopisy nám dnes poskytují možnost lépe si představit, jak významnou událostí tento cyklus byl. Dovolte mi proto zařadit citaci z jednoho z dopisů:

„Drahý mistře! Chci Vám projeviti své vřelé díky za to, že jste ukázal tomuto národu jeho vlastní bohatství a sílu v dokonalosti, o níž neměl potuchy. Podařilo se Vám proraziti zastrašenost a dáti bojovníkům první zbraň – odhodlanost a odvahu. Kdybyste byl vojevůdcem, padli bychom rádi pro myšlenku, za niž bojujete, neboť bychom padli pro Vás. Ale Vy jste mnohem, mnohem více... Můžeme pouze stát za Vámi, chránit a podporovat Vás, kdybyste únavou klesal. – Nasloucháme Vašemu absolutnímu umění jinak než dříve. Rozumíme Vám lépe. Neboť naše duše jsou po otřesu citlivější. (...) Věříme s Vámi, že národ český pekla hrůzy slavně překoná. Budete mít lví podíl na jeho konečném vítězství... Jaromír Žáček, učitel. P. S.: Nikdy jsem nepsal umělci. Ale dnes musím, abyste věděl, že Vás chápeme, že jste promluvil za nás a nikdo to nemohl říci lépe... Umělci se tleská. Ale to se dnes dělá i každému tlučhubovi. Proto Vám jen tiše děkuji...“¹¹³

Celá akce byla národní manifestací, což potvrzují i dobové výroky samotného Václava Talicha:

“Tento cyklus je pro mne čímsi větším, než prostou hudební slavností, chtěl bych to přímo nazvatí kulturním soustředěním celého národa. (...) Soukromě jsem totiž přesvědčen, že 15. března tohoto roku přestaly býti kulturní záležitosti výsadou zasvěcenců a mají se státi nejdůležitější složkou projevu národní vůle a hrdosti.“¹¹⁴

„Co jiného může narovnat naši páteř a naplnit nás pocitem důstojné svébytnosti, jestli tak neučiní nezlomný optimismus Smetanův, prostá víra Dvořáková a evangelium lásky, kterým zakončil své životní dílo Josef Suk? Dnes více než kdy jindy máme povinnost

¹¹² PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 07

¹¹³ KŘEŠŤAN, Jiří. *Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu*. Vyd. 1. Praha: Akropolis, 2014, s. 57. ISBN 978-80-7470-070-5.

¹¹⁴ KŘEŠŤAN, Jiří. *Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu*. Vyd. 1. Praha: Akropolis, 2014, s. 57. ISBN 978-80-7470-070-5.

*dokázat sobě i jiným, že nechceme o své kulturní vyspělosti prázdně deklamovat, nýbrž že jsme ochotni přinést každou oběť naší vzdělanostní pospolitosti, a o tu pospolitost právě jde.*¹¹⁵

V návaznosti na Talichovy hudební slavnosti probíhaly bouřlivé národní manifestace v Národním divadle a dalších koncertních sálech. **Pražský hudební májse konal každoročně až do roku 1942.** Jednou z nejvýznamnějších manifestací v rámci festivalu bylo **uvedení Mé vlasti 5. června v Národním divadle**¹¹⁶, které bylo **zakončeno bouřlivým potleskem a spontánním zpěvem státní hymny.** Celé provedení bylo odvysíláno Českým rozhlasem do celého světa.

Zlomovou událostí v reputaci Václava Talicha na české kulturní scéně byl **zájezd kulturních pracovníků do říše.**

3.3.2 ZÁJEZD KULTURNÍCH PRACOVNÍKŮ DO ŘÍŠE

Zájezd¹¹⁷ byl organizován **Josephem Goebbelsem**¹¹⁸, **Karlem Hermannem Frankem**¹¹⁹ a **Karlem Alexem Gregorem**, vedoucím tiskového oddělení a oddělení pro kulturní politiku v Úřadu říšského protektora. **Zprvu se měli zájezdu zúčastnit čeští sympatizanti nacismu, ale na radu říšského protektora Konstantina von Neuratha**¹²⁰ **tvořili polovinu delegace významní čeští kulturní představitelé**¹²¹.

Václav Talich se chtěl omluvit z pracovních důvodů (dle výpovědi z výsledku konaného 25. června 1945), ale ředitelem Národního divadla Karlem Neumannem mu údajně bylo naznačeno, že by se měl v zájmu divadla zájezdu zúčastnit. Delegace byla přijata ve zničeném Rotterdamu a na programu byla mimo jiné prohlídka Kruppových závodů¹²². Mnozí účastníci zájezdu byli touto demonstrací německé síly a odhodlání natolik zlomeni, že se již nikdy neodvážili postavit na odpor. Delegaci přijal

¹¹⁵ http://www.radioservis-as.cz/archiv11/17_11/17_tema.htm

¹¹⁶ PŘÍLOHY B - CD – ukázka číslo 20

¹¹⁷ PŘÍLOHY A - Obrázek číslo 37 – Zájezd kulturních pracovníků do Třetí říše – mapa

¹¹⁸ Říšský ministr lidové osvěty a propagandy

¹¹⁹ Státní tajemník Úřadu říšského protektora

¹²⁰ Ministr zahraničních věcí nacistického Německa

¹²¹ Členy čtyřicetičlenné delegace byli například: diplomat Hubert Masařík – mluvčí delegace, básníci Josef Hora, Václav Renč, Jan Čarek, prozaik Jaroslav Durych, teatrolog a redaktor Josef Träger, operní pěvci Jan Konstantin, Pavel Ludikar, novináři Vladimír Krychtálek a Karel Lažnovský. Účast na zájezdu odmítl pouze Ladislav Vančura, byl omluven ze zdravotních důvodů.

¹²² Nejvýznamnější německé zbrojařské závody za druhé světové války

Josef Goebbels a naléhavě vyzval české zástupce, aby jejich národ byl účasten na vítězství Německé říše. **Na základě tohoto zájezdu se Joseph Goebbels nechal pozvat do Prahy, kde se 6. listopadu zúčastnil představení Prodané nevěsty pod vedením Václava Talicha.**

O přestávce byl dirigent vyzván, aby přišel vzdát hold říšskému ministru propagandy Josephu Goebbelsovi¹²³ (přímo do lóže). Při této příležitosti byla Česká filharmonie s Václavem Talichem v čele pozvána na hostování v Německu. **Talich souhlasil a pohotově navrhl zařadit do programu Smetanovu Mou vlast, která se do této chvíle nesměla hrát v celém provedení. Po povolení zařazení celého cyklu do Talichova německého programu nebyly s jejím prováděním další problémy, neboť s jejím uvedením již jednou souhlasil sám ministr propagandy.**

3.3.3 UDÍLENÍ NÁRODNÍCH CEN KULTURNÍM PRACOVNÍKŮM

Za nejvýznamnější událost ovlivňující reputaci Václava Talicha jednoznačně považují **udílení Národních cen kulturním pracovníkům ve Smetanově síni Obecního domu uskutečněné 12. července 1942.** Jednalo se o zcela zřejmou reakci na atentát na říšského protektora Reinharda Heydricha, ke kterému došlo 27. května 1942. Termín udílení cen byl záměrně určen na 12. července, kdy slavil prezident Emil Hácha své 70. narozeniny. Z řad hudebníků byli oceněni: houslový viróz Váša Příhoda, skladatel Celestin Rypl, skladatel Václav Trojan, basista Pavel Ludikar, sopranistka Marie Budíková - Jeremiášová a barytonista Jan Konstantin. **Ceny uděloval ministr lidové osvěty Emil Moravec.**

Václav Talich byl vybrán jako řečník zastupující hudební představitele české kultury. Podle dostupných zdrojů dostal Václav Talich za úkol sestavit svůj projev a přinést ho ke kontrole **ministru lidové osvěty Emilu Moravci. Ministr sám provedl cenzuru a zřejmě připojil nejkontroverznější část projevu – závěr, ke kterému se dostaneme později.**

Talich projev četl ze strojopisu. Jeho výraz během projevu byl údajně velice útrpný a nasvědčoval tomu, že jedná s velkým sebezapřením. Projev se podle očekávání nesl v duchu provázanosti české a německé kultury, oslavoval význam spolupráce kulturních představitelů obou národů pro evropskou kulturu. Byl zde postaven do kontrastu zájem

¹²³ PŘÍLOHY A- Obrázek číslo 38 – Václav Talich a Joseph Goebbels

Němců o českou hudbu s nezájmem dříve spřátelených Francouzů. Česká hudba podle proslovu šla „v těsném sledu oněch tendencí, jimiž kráčí kupředu hudba německá“. Byl vyzdvihován „oplozující vliv“ hudby německé na hudbu českou. **Vrcholné rozhořčení však vyvolal zejména závěr proslovu, cituji:**

„Státnický čin našeho moudrého pana státního prezidenta Emila Háchy nám umožnil, že v době, kdy na válečném poli hřmí děla, my, čeští umělci, máme plnou možnost pracovat na vlastním zdokonalení a tak se připravit vhodně na to, co od nás Říše očekává. (...) Budme dětmi hodnými veliké doby a využijme ku prospěchu Říše i vlastního kmene oněch výhod, které nám dopřává geniální Vůdce Adolf Hitler!“¹²⁴

Celý projev byl o to kontroverznější, že zazněl z úst jednoho z nejvýznamnějších představitelů českého Národního divadla. Udílení cen z 12. července nebylo ranou pouze pro Václava Talicha, ale pro celou českou kulturu.

3.3.4 „OSVOBOZENÍ“

Již v posledních měsících války se Václav Talich pečlivě připravoval na slavnostní znovuotevření Národního divadla, které bylo koncem okupace uzavřeno. Bylo zřejmé, že divadlo bude tradičně otevřeno Smetanovou Libuší, a proto již před osvobozením Václav Talich pečlivě studoval partituru. Devátého května se s dcerou Vítou vydal pěšky z Berouna do Prahy, odkud ihned volal do Národního divadla. Režisér Pavel Pujman ho však požádal, aby do divadla raději nechodil. **Slavnostní provedení Libuše 27. května 1945 řídil Otakar Jeremiáš.**

Hlavním důvodem, proč nebyl Talich znovu přijat do Národního divadla, bylo vyšetřování jeho údajné kolaborace s nacisty. **Václava Talicha označil za kolaboranta zřejmě nový ministr školství a národní osvěty, Zdeněk Nejedlý.** Při příležitosti shromáždění, v den výročí smrti Bedřicha Smetany u jeho hrobu, na Vyšehradě pronesl projev kritizující Talichovu činnost během okupace:

„Cítili jsme jako nejstrašnější ponížení národa, když jsme slyšeli, že vyvrhelové lidstva, za které se budou hambat dějiny, a s nimi spolčení zrádci se nezastavili

¹²⁴KŘEŠŤAN, Jiří. *Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu*. Praha: Akropolis, 2014. ISBN 9788074700705.

ani před posvátnou osobností Smetnovou, že v Národním divadle pro zrádné účely byla provozována Smetanova hudba, že se tito vyvrhelové osmělili vstoupit i sem, k Smetanovu hrobu.“¹²⁵

Následně údajně Nejedlý vmetl Talichovi do tváře obvinění „**Talichu, zradil jste!**“.¹²⁶ Václav Talich se poté Nejedlého tázal, zda bude možné, aby se vrátil do své funkce. Nejedlý odvětil, že nikoliv. Podle ministra Nejedlého by bylo lepší Národní divadlo za okupace zavřít, nežli hrát pro Němce. Na základě těchto událostí začal Václav Talich sepsávat svou obhajobu.

„Správcem opery Národního divadla jsem byl jmenován na podzim 1935. Kvůli závazkům v cizině a pro těžké nervové onemocnění ujal jsem se však svého úřadu teprve na jaře 1936. Po necelé tříleté činnosti změnily se politické poměry naší vlasti a na podzim 1939 jsem si i já položil otázku, mám-li vytrvat doma, či navázat svoje nedávná, sotva přerušovaná zahraniční spojení. Provést to nebylo nikterak snadno, poněvadž ještě v zimě 1939 mohl jsem odjet s řádným pasem do Stockholmu, kde jsem řídil tuším tři koncerty. Tamnímu vyslaneckému úředníku, p. Walterovi, jsem radil, aby zůstal na místě, ale sám jsem se vrátil opět domů. Zdálo se mně neodpovědným opouštět Národní divadlo ve chvíli, kdy ono jediné bylo půdou, na které se národ mohl shromažďovat, a věřil jsem, že by se poměry vytvářely sebehrůzněji – zlatý, nepřeložitelný nadpis nad oponou „Národ sobě“ bude všem pochybujícím stálou výzvou a povzbuzením. Šlo mi o udržení opery Národního divadla. Zpočátku nebylo to ani tak složité, ale postupujícím tlakem, úměrně k stále důrazněji uplatňovanému vlivu K. H. Franka, byla oprátka utahována úžeji a úžeji a já ve snaze udržet ústav jsem byl zatlačován ke kompromisům, kterých bych se sotva mohl dopustit jako jednotlivec a jež jsem před svým svědomím mohl pojímat jedině jako oběť pro celek.“¹²⁷

¹²⁵ Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu. Praha: Akropolis, 2014, s. 41. ISBN 978-80-7470-070-5.

¹²⁶ Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu. Praha: Akropolis, 2014, s. 41. ISBN 978-80-7470-070-5.

¹²⁷ Václav Talich - od umělce vždy žádám nemožné 7. díl – nacistická oprátka I. [online]. Praha, 2011, 2011(7) [cit. 2016-06-12].

Dostupné z: <http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/vaclav-talich-od-umelce-vzdy-zadam-nemozne-7-dil-nacisticka-opratka-i.html>

Ručně psaný text je uschován ve spisech Trestní komise vyšetřovací a nalézací Ústředního národního výboru hlavního města Prahy. 1967 publikoval Ivan Medek, poději Milan Kuna

Výše uvedená citace je pouze částí Talichovy obhajoby. Ani toto vysvětlení neodvrátilo jeho zatčení. **Dne 21. května 1945 dorazili k Talichově vile revoluční gardisté, kteří vyjednali s jeho synem, že se otec následujícího dne dostaví do Prahy k výslechu**¹²⁸. Zde se Talich dozvěděl, že bude souzen a bude zvaženo jeho vydání lidovému soudu. **Dne 23. května byl Václav Talich z rozkazu ministra školství a národní osvěty, Zdeňka Nejedlého, zatčen a internován na Pankráci.** Rodina nebyla o zatčení informována. Tento pobyt v podmínkách shodných s pravými válečnými zločinci Václava Talicha zlomil nejen psychicky, ale také podlomil i jeho zdraví.

Václav Talich byl z věznice propuštěn 27. července 1945 na přímý příkaz prezidenta republiky, Edwarda Beneše. Velký podíl na jeho osvobození měla zejména Alice Masaryková¹²⁹, která prezidentovi osobně doručila strojopis Talichovy obhajoby a přimluvila jménem své rodiny (zejména kvůli obavám o Talichův zdravotní stav). Jistý vliv mohla mít i podpora Vítězslava Nezvala a E. F. Buriana, kteří o Talichově propuštění jednali přímo s ministrem Nejedlým.

Až do roku 1946 Václav Talich nesměl veřejně vystupovat. V tomto období se studenty Pražské konzervatoře založil Český komorní orchestr. I toto těleso však po převratu v roce 1948 ukončilo svou činnost, neboť se studenti nechtěli vzdát uměleckého vedení Václava Talicha. V následujících letech Talich hostoval zejména v zahraničí. V letech 1949 – 1952 spolupracoval se Slovenskou filharmonií a později také příležitostně nahrával s Českou filharmonií. Poslední roky života strávil ve své vile v Berouně. **Dne 16. března 1961 navždy odešel.**

Ze spisu Václava Talicha se později zjistilo, že proti němu nikdy nikdo nevypovídal a k zatčení došlo na přímý příkaz ministra školství a národní osvěty Zdeňka Nejedlého.

---

¹²⁸ Výslech proběhl na oddělení Obranného zpravodajství štábu 1. Československého armádního sboru.

¹²⁹ Dcera Tomáše Garrigua Masaryka

4 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA VE VÝUCE NA 2. STUPNI ZŠ

Jelikož jsem studentkou pedagogické fakulty, věnuji následující kapitolu didaktické aplikaci výše popsané problematiky. Téma Hudba v Protektorátu Čechy a Morava jsem zvolila záměrně kvůli možnosti využití v rámci mezipředmětových vztahů mezi předměty, které studuji - hudební výchova a dějepis pro druhý stupeň základní školy¹³⁰. Výuka bude realizována formou projektů. Následující kapitola obsahuje dvě varianty uchopení tématu. První varianta je určena pro realizaci v předmětu hudební výchova, druhá varianta je vhodná zejména pro práci v rámci výuky dějepisu. Je žádoucí, aby byly současně realizovány obě varianty, neboť v tomto případě budou mít žáci možnost proniknout hlouběji do dané problematiky. Ze stejného důvodu doporučuji projekt zejména pro žáky devátých tříd¹³¹, neboť problematika Protektorátu Čechy a Morava koresponduje s učivem dějepisu tohoto ročníku.

Během projektů budou žáci vedeni k naplňování kompetencí k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, kompetence občanské a kompetence pracovní. Při práci na projektu se žáci budou vzdělávat i v rámci průřezových témat osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, multikulturní výchova a mediální výchova.

Výstupem obou projektů bude veřejná školní konference v rámci slavností osvobození. Výstupem konference bude sborník věnovaný především osudům významných hudebníků žijících v Protektorátu Čechy a Morava.

Pro usnadnění práce na projektech jsem na závěr tohoto textu zařadila audiovizuální a obrazové přílohy.

---

¹³⁰ Níže uvedené didaktické aplikace částečně zasahují i do oblasti předmětů občanská výchova, český jazyk, informatika a výtvarná výchova.

¹³¹ Projekty je možné využít také ve výuce na gymnáziu.

4.1 VÝZNAMNÉ HUDEBNÍ OSOBNOSTI V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA – PROJEKT ČÍSLO 1

Žáci v hodinách hudební výchovy formou skupinové práce (3 - 4 žáci ve skupině¹³²) zpracují profily významných hudebních osobností žijících v Protektorátu Čechy a Morava. Výstupem budou plakáty věnované jednotlivým osobnostem a sborník obsahující životopisy významných hudebních osobností, jejichž osud byl ovlivněn vývojem v protektorátu. Plakáty budou vystaveny ve škole během veřejné školní konference. Na konferenci vybraní zástupci jednotlivých skupin přednesou krátký příspěvek věnovaný dané osobnosti a vlivu dobových událostí na její tvorbu a život (jednotlivé výstupy budou doprovázeny prezentací v programu Microsoft PowerPoint). S výběrem a zpracováním tématu bude žákům pomáhat učitel hudební výchovy. Žáci mohou primárně vycházet z textu této práce. Avšak pro větší pestrost jsem se rozhodla doporučit i osobnosti, jejichž životopis v práci neuvádím.

Doporučuji se zaměřit zejména na tyto osobnosti:

(V bodech uvedených pod jmény osobností uvádím důvody výběru dané osobnosti.)

Karel Hašler (1879 – 1941)

- významný představitel nonartificiální hudby
- odboj prostřednictvím písní
- smrt v koncentračním táboře Mauthausen

Ervín Schulhoff (1894 – 1942)

- německo – židovský původ
- tvorba ovlivněná komunistickou ideologií
- zajatecký tábor Wülzburg

¹³² Možnost přizpůsobit počtu žáků ve třídě. Závislé také na počtu paralelních tříd ve škole.

Václav Talich (1883 – 1961)

- významný představitel artificiální hudby meziválečného a protektorátního období
- otázka kolaborace a poválečných důsledků Talichova působení během protektorátu

Alice Herzová – Sommerová (1903-2014)

- německo – židovský původ
- klavíristka
- žena a matka – genderová problematika
- nejdéle žijící člověk, který přežil Holocaust

(narozena 1903 v Praze, zemřela 2014 v Londýně)

Doporučená literatura:

MÜLLER, Melissa a Reinhard PIECHOCKI. *Alice Herzová-Sommerová: rajská zahrada uprostřed pekla: život v jednom století*. V Praze: Rybka, 2009. ISBN 978-80-87067-74-1.

STOESSINGER, Caroline. *Století moudrosti: lekce ze života Alice Herzové Sommerové, uznávané koncertní klavíristky, nejstarší žijící osoby na světě, která přežila holocaust*. Brno: Jota, 2012. ISBN 978-80-7462-249-6.

Hans Krása (1899-1944)

- německo – židovský původ
- koncentrační tábory Terezín a Osvětim
- dětská opera Brundibár

Doporučená literatura:

ČERVINKOVÁ, Blanka. *Hans Krása: život a dílo skladatele*. Praha: Tempo, 2003. ISBN 80-901376-0-1.

Jiří Traxler (1912-2011)

- nonartificiální hudba – swing
- osvobození Československa – Pražské povstání

Doporučená literatura:

TRAXLER, Jiří. *Život v rytmu swingu*. Praha: BVD, 2012. ISBN 978-80-87090-55-8

Při výběru jednotlivých osobností jsem brala v potaz zejména co největší pestrost zaměření jejich činnosti, a původu.

4.2 HUDBA V PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA – PROJEKT ČÍSLO 2

Žáci v hodinách dějepisu formou skupinové práce (3 - 4 žáci ve skupině) vytvoří plakáty věnované jednotlivým oblastem problematiky hudby v Protektorátu Čechy a Morava. Plakáty budou vystaveny ve škole během veřejné školní konference. Na konferenci vybraní zástupci jednotlivých skupin přednesou krátký příspěvek věnovaný dané problematice (jednotlivé výstupy budou doprovázeny prezentací v programu Microsoft PowerPoint). S výběrem tématu bude žákům pomáhat učitel dějepisu.

S ohledem na fakt, že v projektu číslo 2 budou žáci primárně čerpat z textu této práce, navrhuji témata rozvrhnout takto:

- Říšská kulturní komora
- Artificiální hudba
- Vojenská hudba v Protektorátu Čechy a Morava
- Populární hudba v Protektorátu Čechy a Morava
- Hudba v koncentračních táborech
- Hudba v koncentračním táboře Terezín

Žáci v rámci zpřístupnění tématu vymyslí vlastní výstižné názvy, které použijí na svých plakátech.

ZÁVĚR

Práce na zpracování tématu Hudba v Protektorátu Čechy a Morava pro mne byla velmi obohacující, ale i emocionálně náročná. Lidé, kteří žili a tvořili během protektorátu, nám zanechali svědectví o své neobyčejné odvaze a odhodlání a vytvořili kulturní bohatství, na které navazujeme dodnes. Jejich příběhy, které se zrcadlí ve vývoji české hudby 20. století, jsou důkazem toho, že význam hudby výrazně přesahuje její zábavnou funkci. Hudba je neoddělitelnou součástí naší národní identity, ale také fenoménem, který pomohl mnohým přežít hrůzy spojené s druhou světovou válkou. Při sběru informací, potřebných k pochopení tématu, jsem měla příležitost seznámit se s osudy neobyčejných lidí, kteří jsou často známí pouze v úzkém okruhu hudebníků a historiků. Domnívám se, že právě tito lidé jsou důležitými vzory, se kterými bychom měli seznamovat žáky již na základních školách. Proto jsem na závěr práce zařadila návrh dvou projektů vhodných k zařazení do výuky na druhém stupni základní školy. Jsem velmi vděčná svému vedoucímu práce, že mi umožnil věnovat se takto zajímavé problematice.

RESUMÉ

This thesis is about music in the Protectorate of Bohemia and Moravia. The main aim is to demonstrate the importance of music for human life and national identity. It is divided into four parts. In the first part there is the description of music culture in Czechoslovakia before declaration of the Protectorate Bohemia and Moravia. This part is also focused on the German culture politic in the 30s. In the second part there is the historical development of music culture in the protectorate - Military music in the Protectorate Bohemia and Moravia, Popular music in the Protectorate Bohemia and Moravia and Music in the concentration camps. The third part of the thesis is about important people, who lived in the protectorate – Karel Hašler, Ervín Schulhoff and Václav Talich. The last part is focused on didactic applications of this thesis, focusing on the classes at elementary schools.

SEZNAM LITERATURY

CERVINKA, Frantisek. *Ceska kultura a okupace*. Vyd. 1. Praha: Torst, 2002, 153 p. ISBN 80-721-5180-0.

ČERVINKOVÁ, Blanka. *Hans Krása: život a dílo skladatele*. Praha: Tempo, 2003. ISBN 80-901376-0-1.

HRČKOVÁ, Nad'a. *Dějiny hudby*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2007, 543 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-802-4909-783.

HRDOVÁ, Markéta. *Ervín Schulhoff: život a dílo se zaměřením na flétnovou tvorbu*. Brno, 2013. Diplomová práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Vedoucí práce Václav Kunt.

KŘEŠŤAN, Jiří. *Případ Václava Talicha: k problému národní očisty a českého heroismu*. Praha: Akropolis, 2014. ISBN 9788074700705.

KUNA, Milan. *Hudba na hranici života*. Vyd. 1. Praha: Český svaz protifašistických bojovníků, 1990, 428 p. Dokumenty (Český svaz protifašistických bojovníků), sv. 220. ISBN 80-206-0069-8.

KUNA, Milan. *Václav Talich*. Praha: PANTON, 1980. ISBN 35-004-80.

MAZUREK, Jan. *Stručné dějiny české hudby*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 1997, 115 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-704-2116-9.

MÜLLER, Melissa a Reinhard PIECHOCKI. *Alice Herzová-Sommerová: rajská zahrada uprostřed pekla : život v jednom století*. V Praze: Rybka, 2009. ISBN 978-80-87067-74-1.

PELC, Jaromír. *Meziválečná avantgarda a Osvobozené divadlo*. 1.vyd. Praha: Ústav pro kulturně výchovnou činnost, 1981. Knihovnička amatérského divadla; sv. 2.

Písnička česká. PETR, Jánský. *Já, písnička: zpěvník pro žáky základních škol : pro 1.- 4. třídu*. 2., přeprac. vyd. Cheb: Music Cheb, 1995, s. 95. ISBN 808592501X.

ROSS, Alex. *Zbývá jen hluk: naslouchání dvacátému století*. Vyd. 1. Překlad Petr Kopet. Praha: Dokořán, 2011, 578 s. Zip (Argo), sv. 25. ISBN 978-807-3633-974.

STOESSINGER, Caroline. *Století moudrosti: lekce ze života Alice Herzové Sommerové, uznávané koncertní klavíristky, nejstarší žijící osoby na světě, která přežila holocaust*. Brno: Jota, 2012. ISBN 978-80-7462-249-6.

TRAXLER, Jiří. *Život v rytmu swingu*. Praha: BVD, 2012. ISBN 978-80-87090-55-8.

TUŠEK, Karel. *Karel Hašler: Autentický příběh o skutečné osobnosti Karla Hašlera*. Praha: ROZMLUVY, 1992. ISBN 80-85336-11-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE

1940s Swing Dance. In: *Pinterest* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/468092954997533721/>

A. Kavka, Sestry Allanovy: Doktor Swing. In: *Youtube.com* [online]. 2009 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=2YnEeMsWw04>

A. Kavka, Sestry Allanovy: Hm, hm. In: *Youtube.com* [online]. 2009 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=geqVeDT573s>

ArtieShaw'sStardust. In: *Youtube.com* [online]. 2009 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=PBGdCpEliT0>

Bing Crosby-"Dinah" Anthony Merrick Anthony Merrick [online]. In: . 2007 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=UIPLXNsz4GA>

BundesarchivBild 146-1969-054-16, Reinhard Heydrich. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Reinhard_Heydrich#/media/File:Bundesarchiv_Bild_146-1969-054-16,_Reinhard_Heydrich.jpg

Deutschlandüberalles!: Wehrmacht footage. In: *Youtube.com* [online]. 2015 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=hlSHKUbvSnM>

DořákHall. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Rudolfinum#/media/File:Rudolfinum_concert_hall.jpg

Emanuel Moravec. In: *Annefrankguide* [online]. Praha: Institut Tereziánské iniciativy, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.annefrankguide.net/cs-CZ/bronnenbank.asp?aid=20455>

Emblem of the National Socialist German Workers' Party. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2016 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z:

[https://en.wikipedia.org/wiki/Nazi_Party#/media/File:Parteiadler_der_Nationalsozialistische_Deutsche_Arbeiterpartei_\(1933%E2%80%931945\).svg](https://en.wikipedia.org/wiki/Nazi_Party#/media/File:Parteiadler_der_Nationalsozialistische_Deutsche_Arbeiterpartei_(1933%E2%80%931945).svg)

Emil Hácha. In: *Moderní dějiny* [online]. Praha: PANT, 2013 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/emil-hacha-1872-1945/>

Erwin Schulhoff. In: *All music* [online]. All music, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.allmusic.com/artist/erwin-schulhoff-mn0001376481>

Erwin Schulhoff: Symphonia Germanica. In: *Youtube.com* [online]. 2015 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=5h_P8YfVAjo

Fanfára z opery Libuše. In: *Youtube.com* [online]. 2013 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ibb-x5khlSo>

Front façade of the Rudolfinum. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Rudolfinum#/media/File:Praha_Rudolfinum_front.jpg

Gestapo. In: *Mail online* [online]. London: Associated Newspapers, 2015 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3248330/How-Gestapo-thugs-waltzed-plum-jobs-war-horrors-chronicled-new-book-reveals-deeply-shocking-twist.html>

Hans Krása. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: [https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Kr%C3%A1sa#/media/File:Hans_Kr%C3%A1sa_\(1899-1944\).jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Hans_Kr%C3%A1sa#/media/File:Hans_Kr%C3%A1sa_(1899-1944).jpg)

Horst Wessel Lied: National Anthem of Nazi Germany Subtitled. In: *Youtube.com* [online]. 2016 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_73CHmjA5uI

I. Zemánková: Dívka k rytmu zrozená. In: *Youtube.com* [online]. 2010 [cit. 2016-06-26].
Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ox5Ba7xqMLU>

Inka Zemánková a Lišáci - Slunečnice. In: *Youtube.com* [online]. 2010 [cit. 2016-06-26].
Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=_b_s9ZmFMn4

Inka Zemanková. In: *Autogramy.cz* [online]. Autogramy, 2009 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.autogramy.cz/index.php?category=show&id=2801>

Jan Werich: Kat a Blázen. In: *Youtube.com* [online]. 2011 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=ZmylE31zfGw>

JaroslavJezekOrchestra Bugatti Step 1931. In: *Youtube.com* [online]. 2009 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=reMYQSKRO24>

Jaroslav Ježek. In: *Czechmusic* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.czechmusic.net/klasika/jezek.htm>

Jiřina Salačová. In: *CS Retro Music* [online]. CS Retro Music, 2016 [cit. 2016-06-27].
Dostupné z: <http://www.cs-retromusic.net/salac11.JPG>

Joseph Goebbels. In: *Alphahistory* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://alphahistory.com/holocaust/joseph-goebbels/>

K. Hašler: Česká písnička. In: *Youtube.com* [online]. 2009 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=mIX5I8PMjJ0>

KADLEC, Petr. Václav Talich - od umělce vždy žádám nemožné 7. díl – nacistická oprátka I. *Harmonie Online*.**2011**(7).

Kamil Běhounek. In: *CS Retro Music* [online]. CS Retro Music, 2011 [cit. 2016-06-27].
Dostupné z: <http://www.cs-retromusic.net/behounek.jpg>

Karel Ancerl "Overture My Home" Dvorak. In: *Youtube.com* [online]. 2011 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vJZCChyD52I>

Karel Hašler. In: *Lidovky.cz* [online]. Praha: ČTK Reuters, 2015 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/karel-hasler-budete-zit-0v4-/lide.aspx?c=A150823_160647_lide_ELE

Karel Vlach. In: *CS Retro Music* [online]. CS Retro Music, 2011 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.cs-retromusic.net/vlach1.jpg>

Karl Hermann Frank. In: *Warrelics* [online]. 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.warrelics.eu/forum/ss-helmet-forum/m-35-helmet-ss-oberguppenfuhrer-karl-hermann-frank-308286/>

Lexikon der Juden in der Musik. In: *Od43* [online]. Rapid City: Warneke, 2011 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://www.od43.com/1941_Lexikon_Juden_Musik.html

Má pro tentokrát obsazená vlast. In: *Český rozhlas: Vltava* [online]. 2015 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/literatura/_zprava/pavel-molek-ma-protentokrat-obsazena-vlast--1497857

Mapa cesty. In: *NAŠ SMĚR* [online]. NAŠ SMĚR, 2015 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.cz/2010/09/ceske-dojmy-z-rise.html>

Mapa Protektorat Čechy a Morava. In: *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/specially/nejvetsicech/img/historie/mapa14b.gif>

Ministr Zdeněk Nejedlý na snímku z roku 1945. In: *Hospodářské noviny: www.idnes.cz* [online]. Praha: Economia a.s., 2013 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://art.ihned.cz/knihy/c1-59772940-biografie-vdechla-nejedlemu-zivot>

Opera poster. In: *Holocaust.cz* [online]. Praha: holocaust.cz, 2011 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.holocaust.cz/en/history/events/brundibar/>

Orchestr K. Vlacha: Vteřiny v Lloyd. In: *Youtube.com* [online]. 2010 [cit. 2016-06-26].

Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=yqqtR2_KSs8

Photographofthechildren'scompanyfromthe film Theresienstadt. In: *Holocaust.cz* [online].

Praha: holocaus.cz, 2011 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

<http://www.holocaust.cz/en/history/events/brundibar/>

Pochod Castaldo. In: *Youtube.com* [online]. 2013 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=HgEbMG7BXII>

Potápka. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA):

WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Pot%C3%A1pka_\(subkultura\)#/media/File:Zazou_h_ill.png](https://cs.wikipedia.org/wiki/Pot%C3%A1pka_(subkultura)#/media/File:Zazou_h_ill.png)

R. A. Dvorský. In: *CS Retro Music* [online]. CS Retro Music, 2010 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z: <http://www.cs-retromusic.net/dvorsky.htm>

R. A. Dvorský: Hrály dudy. In: *Youtube.com* [online]. 2008 [cit. 2016-06-26]. Dostupné z:

<https://www.youtube.com/watch?v=eXLqM6o5wXw>

REITTEREROVÁ, Vlasta. Hudba v Čechách a na Moravě v období německého protektorátu 2. *Harmonie* [online]. 2007, **2006**(2), 1-8 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckekeho-protektoratu-2.html>

REITTEREROVÁ, Vlasta. Seriál: Hudba v Čechách a na Moravě v období německého protektorátu 1. *Harmonie*[online]. 2007, **2006**(1), 1-9 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/serial-hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckekeho-protektoratu-1.html>

Richard Strauss. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA):

WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Richard_Strauss#/media/File:Strauss_1938.jpg

Sestry Allanovy. In: *CS Retro Music* [online]. CS Retro Music, 2016 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z: <http://www.cs-retromusic.net/Allanky02j.JPG>

Schulhoff - TheCommunistManifesto. In: *Youtube.com* [online]. 2013 [cit. 2016-06-26].

Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=dAujsDBZByA>

Smetana, Kubelik: Ma Vlast (Blaník, 6/6). In: *Youtube.com* [online]. 2011 [cit. 2016-06-

26]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=c2-EsUnWf0U>

Státní znak. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA):

WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava#/media/File:Greater_arms_of_Bohemia_and_Moravia_\(1939-1945\).svg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava#/media/File:Greater_arms_of_Bohemia_and_Moravia_(1939-1945).svg)

Stavovské divadlo. In: *Národní divadlo* [online]. Praha: symbio.agency, 2016 [cit. 2016-

06-27]. Dostupné z: <http://www.narodni-divadlo.cz/cs/stavovske-divadlo>

Stavovske divadlo. In: *Ticketpro* [online]. Praha: Etnetara, 2016 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z: <http://www.ticketpro.cz/jnp/divadlo/164630-stavovske-divadlo.html>

ŠEBESTA, Josef. Hudba v Čechách a na Moravě v období německého protektorátu

3. *Harmonie* [online]. 2006, **2006**(3), 1-8 [cit. 2016-04-10]. Dostupné z:

<http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-3.html>

Talichund Goebbels. In: *NAŠ SMĚR* [online]. NAŠ SMĚR, 2015 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.cz/2010/09/ceske-dojmy-z-rise.html>

Theresienstadtconcentration camp - cely. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online].

San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Theresienstadt_concentration_camp#/media/File:Theresienstadt_barak.jpg

Theresienstadtconcentration camp - krematorium. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Theresienstadt_concentration_camp#/media/File:Terez%C3%AADnCrematorium.jpg

Theresienstadtconcentration camp - nahrobek. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Theresienstadt_concentration_camp#/media/File:Terezinashe s.jpg

Theresienstadtconcentration camp. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Theresienstadt_concentration_camp#/media/File:Czech-2013-Terezin-Theresienstadt-Arbeit_macht_frei.JPG

Václav talich. In: *NÁŠ SMĚR* [online]. NÁŠ SMĚR, 2015 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://nassmer.blogspot.cz/2010/09/ceske-dojmy-z-rise.html>

Více informací Jiří Traxler s Jaroslavem Ježkem po natáčení desky ve studioUltrapphon 21.4.1938. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA):

WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jaroslav_Je%C5%BEek#/media/File:Traxler_a_Je%C5%BEek-1938.jpg

Vlajka Protektorátu Čechy a Morava. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): WikimediaFoundation, 2016 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z:

https://cs.wikipedia.org/wiki/Protektor%C3%A1t_%C4%8Cechy_a_Morava#/media/File:Flag_of_Bohmen_und_Mahren.svg

Vojenska hudba. In: *Casopis Harmonie* [online]. Praha: Muzikus, 2007 [cit. 2016-06-27].

Dostupné z: <http://www.casopisharmonie.cz/rozhovory/hudba-v-cechach-a-na-morave-v-obdobi-nemeckeho-protektoratu-3.html>

Výnos o zřízení Čechy a Morava. In: *Moderní dějiny* [online]. Praha: PANT, 2012 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/vynos-o-zrizeni-protektoratu-cechy-a-morava-16-3-1939/>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/02/scan0107.jpg>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/02/scan0113.jpg>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/07/57-24.jpg>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/07/scan0020.jpg>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/07/57-19.jpg>

Wehrmacht. In: *Tomahawkfilms* [online]. Winchester: CTCentral, 1987 [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://tomahawkfilms.com/blog/wp-content/uploads/2014/07/P1010006-3.jpg>

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHY	I
PŘÍLOHY A – OBRAZOVÉ PŘÍLOHY (1 – 38)	III
Obrázek číslo 1 – Rudolfinum.....	III
Obrázek číslo 2 – Rudolfinum – Dvořákova síň	III
Obrázek číslo 3 – Stavovské divadlo.....	IV
Obrázek číslo 4 – Stavovské divadlo – interiér	IV
Obrázek číslo 5 – Joseph Goebbels	V
Obrázek číslo 6 – Richard Strauss (1938)	V
Obrázek číslo 7 – Lexikon der Juden in der Musik	VI
Obrázek číslo 8 – Emil Hácha - prezident Protektorátu Čechy a Morava	VI
Obrázek číslo 9 – Protektorát Čechy a Morava.....	VII
Obrázek číslo 10 – zastupující říšský protektor Reinhard Heydrich	VIII
Obrázek číslo 11 – ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec	VIII
Obrázek číslo 12 – hudba Vládního vojska.....	IX
Obrázek číslo 13 – hudba Wehrmachtu.....	IX
Obrázek číslo 14 – říšský státní ministr pro Čechy a Moravu Karl Herman Frank.....	X
Obrázek číslo 15 – Jaroslav Ježek	X
Obrázek číslo 16 – Jiří Traxler a Jaroslav Ježek po natáčení v roce 1938	XI
Obrázek číslo 17 – potápka – móda	XI
Obrázek číslo 18 – swingová móda – „bedly, Kristýnky, potápky	XII
Obrázek číslo 19 – R. A. Dvorský	XII
Obrázek číslo 20 – Karel Vlach	XIII
Obrázek číslo 21 – Kamil Běhounek	XIII
Obrázek číslo 22 – Jiří Traxler.....	XIV
Obrázek číslo 23 – Inka Zemánková	XIV
Obrázek číslo 24 – Jiřina Salačová	XV
Obrázek číslo 25 – Sestry Allanovy	XV
Obrázek číslo 26 – Hans Krása.....	XVI
Obrázek číslo 27 – dobová fotografie z představení opery Brundibár v koncentračním táboře Terezín	XVI
Obrázek číslo 28 – Brundibár – dobový plakát.....	XVII
Obrázek číslo 29 – Terezín – vstupní brána.....	XVII
Obrázek číslo 30 – Terezín – cely	XVIII
Obrázek číslo 31 – Terezín – krematorium	XVIII
Obrázek číslo 32 – Terezín – pomník.....	XIX
Obrázek číslo 33 – Karel Hašler	XIX
Obrázek číslo 34 – Ta naše písnička česká	XX
Obrázek číslo 35 – Ervín Schulhoff	XXI
Obrázek číslo 36 – Václav Talich.....	XXI
Obrázek číslo 37 – Zájezd kulturních pracovníků do Třetí říše – mapa.....	XXII
Obrázek číslo 38 – Václav Talich a Joseph Goebbels.....	XXII
PŘÍLOHY B - VIDEOZÁZNAMY NA PŘÍLOHOVÉM CD (01 – 20)	XXIII
SEZNAM UKÁZEK:	XXIII

PŘÍLOHYA – OBRAZOVÉ PŘÍLOHY (1 – 38)

OBRÁZEK ČÍSLO 1 – RUDOLFINUM

OBRÁZEK ČÍSLO 2 – RUDOLFINUM – DVOŘÁKOVA SÍŇ

OBRÁZEK ČÍSLO 3 – STAVOVSKÉ DIVADLO

OBRÁZEK ČÍSLO 4 – STAVOVSKÉ DIVADLO – INTERIÉR

OBRÁZEK ČÍSLO 5 – JOSEPH GOEBBELS

OBRÁZEK ČÍSLO 6 – RICHARD STRAUSS (1938)

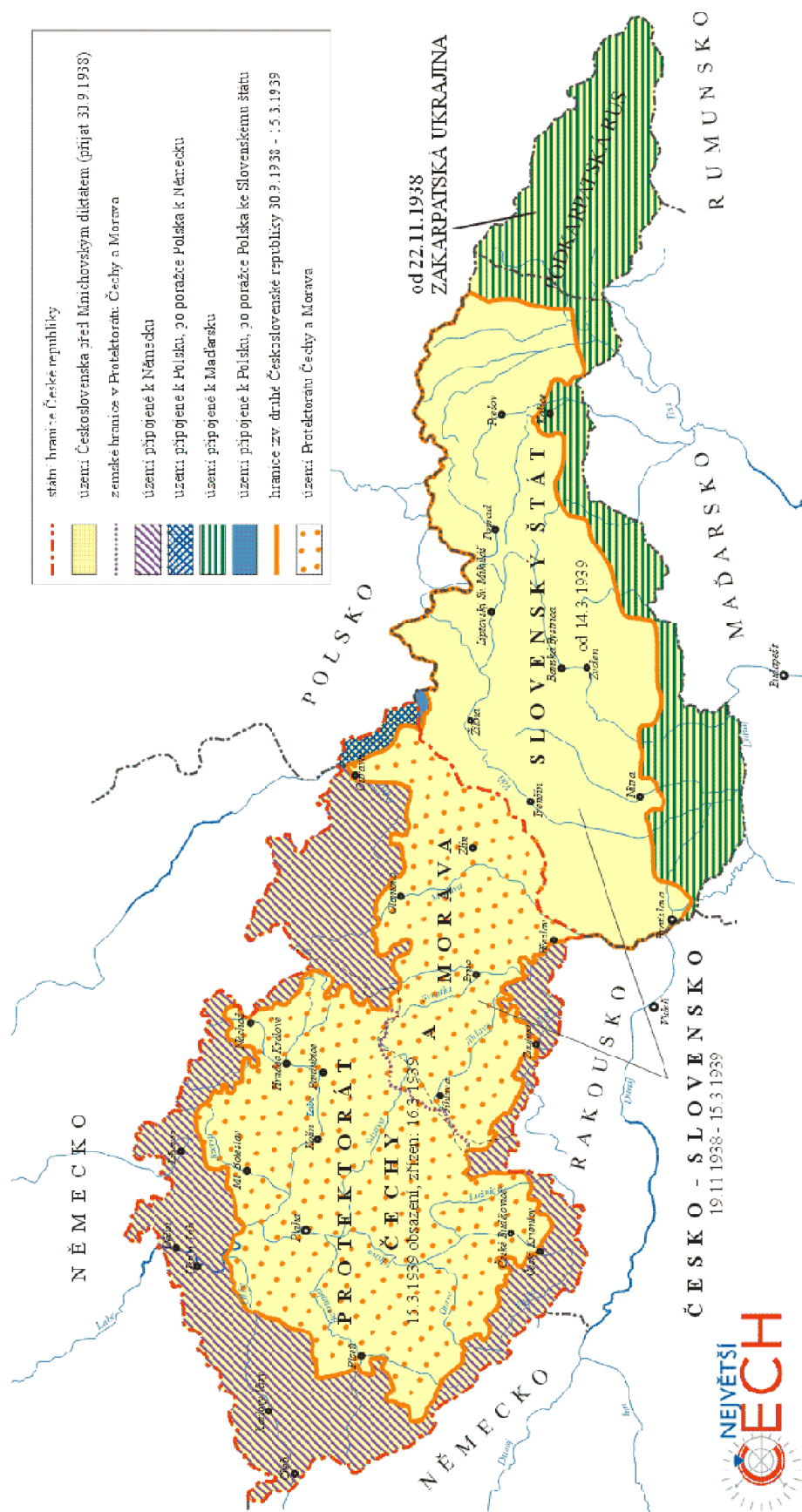
OBRÁZEK ČÍSLO 7 – LEXIKON DER JUDEN IN DER MUSIK

OBRÁZEK ČÍSLO 8 – EMIL HÁCHA - PREZIDENT PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVA

OBRÁZEK ČÍSLO 9 – PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA

OBRÁZEK ČÍSLO 10 – ZASTUPUJÍCÍ ŘÍŠSKÝ PROTEKTOR REINHARD HEYDRICH

OBRÁZEK ČÍSLO 11 – MINISTR ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY EMANUEL MORAVEC

OBRÁZEK ČÍSLO 12 – HUDBA VLÁDNÍHO VOJSKA

OBRÁZEK ČÍSLO 13 – HUDBA WEHRMACHTU

OBRÁZEK ČÍSLO 14 – ŘÍŠSKÝ STÁTNÍ MINISTR PRO ČECHY A MORAVU KARL HERMAN FRANK

OBRÁZEK ČÍSLO 15 – JAROSLAV JEŽEK

OBRÁZEK ČÍSLO 16 – JIŘÍ TRAXLER A JAROSLAV JEŽEK PO NATÁČENÍ V ROCE 1938

OBRÁZEK ČÍSLO 17 – POTÁPKA – MÓDA

OBRÁZEK ČÍSLO 18 – SWINGOVÁ MÓDA – „BEDLY, KRISTÝNKY, POTÁPKY“

OBRÁZEK ČÍSLO 19 – R. A. DVORSKÝ

OBRÁZEK ČÍSLO 20 – KAREL VLACH

OBRÁZEK ČÍSLO 21 – KAMIL BĚHOUNEK

OBRÁZEK ČÍSLO 22 – JIŘÍ TRAXLER

OBRÁZEK ČÍSLO 23 – INKA ZEMÁNKOVÁ

OBRÁZEK ČÍSLO 24 – JIŘINA SALAČOVÁ

OBRÁZEK ČÍSLO 25 – SESTRY ALLANOVY

OBRÁZEK ČÍSLO 26 – HANS KRÁSA

OBRÁZEK ČÍSLO 27 – DOBOVÁ FOTOGRAFIE Z PŘEDSTAVENÍ OPERY BRUNDIBÁR V KONCENTRAČNÍM TÁBOŘE TEREZÍN

OBRÁZEK ČÍSLO 28 – BRUNDIBÁR – DOBOVÝ PLAKÁT

OBRÁZEK ČÍSLO 29 – TEREZÍN – VSTUPNÍ BRÁNA

OBRÁZEK ČÍSLO 30 – TEREZÍN – CELY

OBRÁZEK ČÍSLO 31 – TEREZÍN – KREMATORIUM

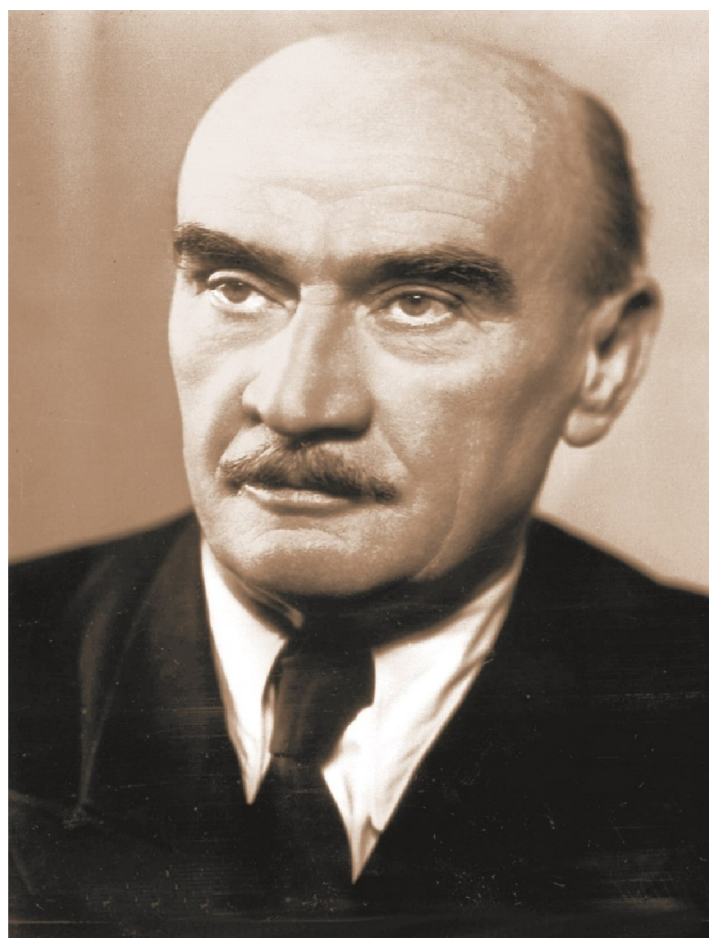

OBRÁZEK ČÍSLO 32 – TEREZÍN – POMNÍK

OBRÁZEK ČÍSLO 33 – KAREL HAŠLER

OBRÁZEK ČÍSLO 34 – TA NAŠE PÍSNÍČKA ČESKÁ

PÍSNÍČKA ČESKÁ

Hudba i text Karel Hašler (Doprovod: 2, 7)

Mírně

1. Ty naše písničky, jsou jak ty perličky, našňúrce navleče-né. —

Kolik je krásy v nich a je to velký hřích, že jsou tak opuště-né. —

R: Ta naše písnička česká, — ta je tak hezká, tak hezká, —

tak ja-ko na louce ky-tič-ka, vyrostla ta na-še pís-nič-ka.

Až se ta písnička ztratí, — pak už nic nebudem mít, —

jest li nám zahyne, všechno s ní pomine, potom už nebudem žít. —

2. Zpívejte lidičky, ty naše písničky,
z Moravy, Slovenska, z Čech,
ta naše písnička, je sice prostičká,
ale je nejhezčí z všech.

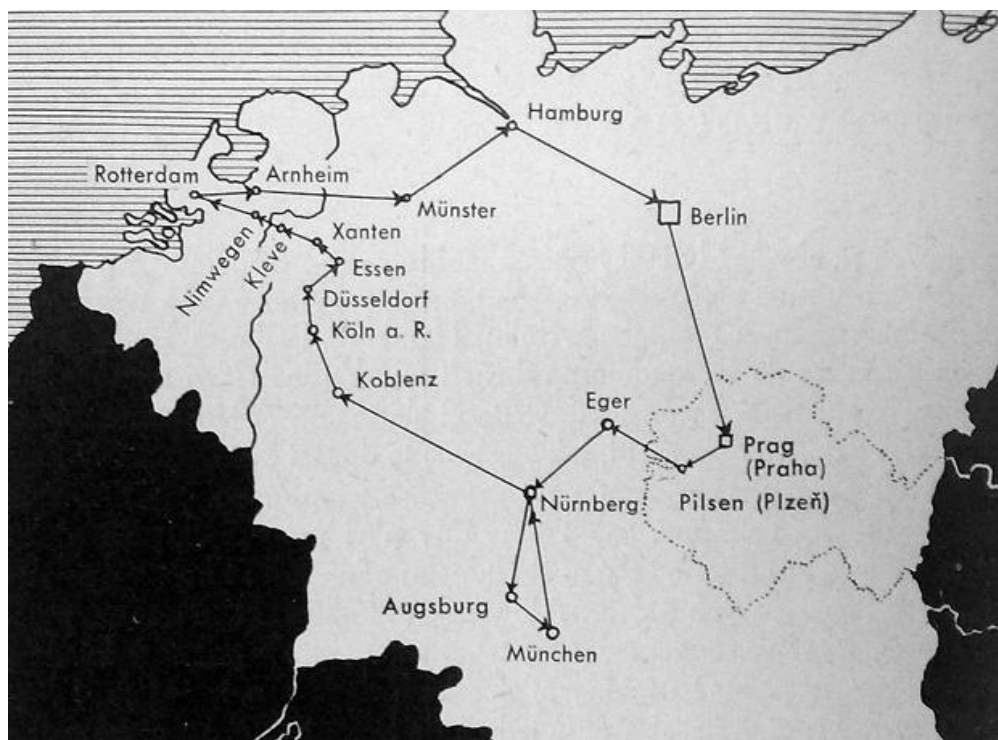
OBRÁZEK ČÍSLO 35 – ERVÍN SCHULHOFF

OBRÁZEK ČÍSLO 36 – VÁCLAV TALICH

OBRÁZEK ČÍSLO 37 – ZÁJEZD KULTURNÍCH PRACOVNÍKŮ DO TŘETÍ ŘÍŠE – MAPA

OBRÁZEK ČÍSLO 38 – VÁCLAV TALICH A JOSEPH GOEBBELS

PŘÍLOHY B - VIDEOZÁZNAMY NA PŘÍLOHOVÉM CD (01 – 20)

SEZNAM UKÁZEK:

- 01 Jaroslav Ježek a Jan Werich – Kat a Blázen
- 02 Bedřich Smetana – Fanfára z opery Libuše
- 03 Pochod Castaldo
- 04 Deutschland, Deutschland – Německá hymna
- 05 Worst Hesel Lied – hymna NSDAP
- 06 Antonín Dvořák – Můj domov – Česká filharmonie, dirigent Karel Ančerl
- 07 Bedřich Smetana – Má vlast - Blaník – Chicago Symphony Orchestra,
dirigent Rafael Kubelík
- 08 Jaroslav Ježek - Bugatti step – autentická nahrávka z roku 1931
- 09 Star Dust – Artie Shaw and his orchestra
- 10 Dinah – Bing Crosby
- 11 Doktor swing – Arnošt Kafka a Sestry Allanovy
- 12 Hrály dudy – R. A. Dvorský
- 13 Hm, hm, ach ty jsi úžasná – Arnošt Kafka
- 14 Vteřiny v Lloydu – Kamil Běhounek a Orchester Karla Vlacha
- 15 Dívka k rytmu zrozená – Inka Zemánková
- 16 Slunečnice – Inka Zemánková a Lišáci
- 17 Česká písnička – Karel Hašler – videoukázka z filmu *Písničkář*
- 18 Erwin Schulhoff – Symphonia Germanica
- 19 Erwin Schulhoff – Komunistický manifest
- 20 Bedřich Smetana – Má vlast - záznam z koncertu 5. června 1939
v Národním divadle v Praze. Hrají Česká filharmonie a orchestr Radiojournalu
Praha, řídí Václav Talich